

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY OBĚTÍ
TRESTNÉ ČINNOSTI**

Autor práce: Aneta Rogozová

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční studium

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ROGOZOVÁ, A. *Kriminologické aspekty obětí trestné činnosti : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2015. 62 s. Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: oběť, viktimologie, kriminologie, pomoc, újma, právní úprava

Ambicí této bakalářské práce je analyzovat závislosti obětí trestné činnosti k jejich věku a pohlaví. Bude toho zjištěno na základě dotazníkového šetření a analýzy statistických dat z policejních statistik. Výsledky této práce mohou sloužit jako pomoc obětem trestných činů, při hledání pochopení, podpory a vhodných rad v jejich negativní situaci. Dalším přínosem je návrh možností, jak utlumit primární a sekundární újmu obětí, což by pomohlo i k snížení latentní kriminality. Práce dále vystihuje základní pojmy, které se pojí s tímto tématem, tj. oběť, viktimizace, viktimnost, atd.

ABSTRACT

ROGOZOVÁ, A. *Criminological Aspects of Crime Victims : Bachelor thesis.*
České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2015. 62 p.
Supervisor : doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Key words: victims, victimology, criminology, help, harm, legal modification

The goal of this thesis is to analyze the dependence of crime victims to their age and sex. This will be determined based on the survey and analysis of statistical data from police statistics. The results of this study can serve as an aid to victims of crime, in search of understanding, support and appropriate advice in their negative situation. Another benefit is to design ways to inhibit primary and secondary trauma to the victims, which would help also reduce latent crime. The work also describes the basic concepts associated with the theme, ie. The victim, victimization, victimization, etc.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Základní pojmy	12
2.1 Viktimologie.....	12
2.2 Viktimizace	14
2.2.1 Index viktimizace	15
2.2.2 Sekundární viktimizace.....	15
2.2.3 Terciární viktimizace	16
2.3 Oběť a poškozený.....	16
3 Historie právní úpravy	18
3.1 Mezinárodní dokumenty.....	19
4 Současná právní úprava	22
4.1 Zákon o obětech trestných činů.....	22
4.1.1 Práva obětí.....	23
4.2 Restorativní justice	24
4.3 Zákon o Policii České republiky	25
5 Viktimnost.....	26
5.1 Typologie obětí.....	27
6 Újma a pomoc.....	30
6.1 Újma	32
6.1.1 Dynamika prožívání újmy.....	34
6.2 Pomoc obětem	34
6.2.1 Kompenzace	36
6.2.2 Bílý kruh bezpečí	38
7 Vlastní výzkum.....	40
7.1 Dotazníkové šetření	40
7.2 Řízené rozhovory	44

7.2.1	Obět' znásilnění	44
7.2.2	Obět' domácího násilí	47
	Závěr.....	49
	Seznam použitých zdrojů	51
	Seznam zkratek	56
	Seznam grafů	57
	Seznam příloh	57
	PŘÍLOHY	58

Úvod

Téměř každý den se z novin, rozhlasu či televize dozvídáme, kolik obětí za daný den přibylo. Není nijak záludná událost být dotčen trestným činem (dále jen „TČ“). Tato situace se nedá z pohledu oběti nijak naplánovat, jelikož je těžko předvídatelná. Stačí být ve špatné době na špatném místě. Těmto chvílím se nejspíš bohužel nikdo za život nevyhne. Zbývá pouze umět tuto situaci řešit a vědět kam se pro informace a pomoc obrátit. Ať se to týká kapesních krádeží na nádraží, domácího násilí nebo ublížení na zdraví. Všechny tyto osoby byly postiženy trestným činem. Oběti se rozumí pozůstalí, což zahrnuje nejbližší rodinu – partnera, rodiče a potomka. Právo pozůstalých se vztahuje i na osobu, která s ní v době smrti sdílela domácnost či měla vyživovací povinnost na osobu pozůstalou.

Trestná činnost nemůže být vnímána pouze z pohledu pachatele, jeho viny a trestu. Stejně významná je i postava oběti, které bylo ublíženo, ať na zdraví, psychice či majetku. Ta se dostává do situace vyžadující pomocnou ruku, finanční kompenzaci či psychickou podporu. Pokud nám pomoc neposkytne osoba blízká, je možnost a osoba má právo vyhledat odborníka v oblasti veřejného, soukromého i neziskového sektoru. Dnes, v 21. století, podporu obětem poskytuje obrovské množství dobrovolníků, kteří svou práci vykonávají s cílem pomoci a ne z důvodu finanční odměny. Fungují v krizových organizacích, kde poskytují účelově odbornou pomoc při reálném setkání či prostřednictvím linky důvěry. Pomoci se osobám dostane i v případě, kdy trestný čin neohlásily na Policii České republiky (dále jen „PČR“), ale jen vyhledávají oporu v neziskových organizacích. To se týká i anonymních obětí trestné činnosti.

Neexistují přesné statistiky o tom, kolik daný rok udal obětí, jelikož některé osoby svou viktimizaci nenahlásily a tím zvýšily skrytou kriminalitu, která logicky není nikde uvedena. Bere se, jako by se nikdy nestala. Důvodů, proč svou situaci neoznámily, je mnoho – strach či vydírání jsou na denním pořádku. Stát se obětí není nijak nezvyklá událost, protože některé statistiky ukazují, že až přes polovinu dospělých osob podlelo trestnému činu. Bohužel některé oběti často nenahlašují svou negativní situaci a zvyšují latentní kriminalitu, což znamená, že jim nemůže být poskytnuto potřebné pomoci. Ohlášení takového činu obětem TČ může vyřešit nejen finanční stránku, ale hlavně tu psychickou. Každý po nějakém nepříjemném zážitku nutně pomoc potřebuje. Číslo jedna získává nezisková organizace Bílého kruhu bezpečí (dále jen „BKB“), která uzavřela s PČR dohodu. Díky tomu je pomoc obětem i pozůstalým mnohem jednodušší.

Téma je dosti široké a aktuální, neboť každý občan se může stát obětí trestného činu. Některé osoby ani neví nebo si nedokážou připustit, že tato situace postihla právě je. Ale jak se tomu bránit či jak se po takové situaci chovat, to už ví jen drtivá menšina. Škoda osob nemusí být jen materiální, ke které dochází při krádežích. Fyzická a psychická bolest obětí bývá mnohem závažnější. Újma přichází k obětem spolu s určitými ztrátami a nedostatky, či dokonce s hlubokými depresemi. Aktuální bolest, kterou způsobil TČ, vystřídá za nějaký čas újma sekundární, neboli druhotná, kde na oběti mohou tlačit média či osoby s káravými a vlezlými otázkami. Osoba nemá od situace úniku, jelikož příšerný pocit po dotčení TČ neustává. Oběti se nedostává potřebného klidu, ale naopak se negativní situace stále stupňuje a oběti je hůř a hůř.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Oběti trestných činů. Neustále připomínané téma, které nemá konce. Ať se jedná o oběť domácího násilí, podvodu, ublížení na zdraví či prosté krádeže. Všichni mají stejná práva se obrátit pro pomoc a požadovat účelné informace. Téma je to velmi známé, jelikož informací ohledně obětí a jejich podpoře existuje mnoho - je důležité je umět využít.

Hlavním cílem bakalářské práce je na základě studia literatury, analýzy statistických dat kriminality a jejich obětí hledat závislosti obětí k věku a pohlaví. Dále za využití dotazníkového šetření oslovených respondentů zjišťovat, zda se dotazovaní stali obětí trestného činu, zda trestný čin ohlásili a jak jej dále řešili. Za pomoci řízeného rozhovoru se pokusit zjistit možnosti, které by snížily primární, ale i sekundární újmu. Do práce je čerpáno z knih zajímavější se o viktimologii, psychologii a kriminologii. V odborné literatuře je téma zastoupeno poměrně hojně.

Druhá kapitola je zaměřena na charakteristiku a podrobné pojmenování základních pojmů, které se v práci vyskytují dále. Představeny jsou pojmy viktimnost, viktimizace, viktimologie, atd. Dále je zde zdůrazněn důležitý fakt, že osoba poškozená a oběť trestného činu nejsou synonyma.

Třetí kapitola je soustředěná na historii právní úpravy obětí trestné činnosti. V různých kriminologických tématech nebyla oběť dlouho pro svět zajímavá. Agresor, pachatel, vina a trest byly základy, co po trestném činu začít řešit. Až kolem roku 1950 začala mít oběť pro svět význam. To můžeme označit za počátek viktimologie, kdy se stala samostatným vědním odvětvím kriminologie. Za zakladatele bývají označováni H. von Hentig a B. Mendelsohn. Vysvětlili definici pojmu oběť a vytvořili první typologie obětí, které byly samozřejmě i vědecky podložené.

Další kapitola se zabývá současností právní úpravy, kde ve Sbírce zákonů byl ke dni 25. února 2013 vyhlášen nový zákon, zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, který nabyl účinnosti dne 1. 8. 2013 (dále jen „ZOTČ“). ZOTČ pozměnil minulou právní úpravu a rozšířil práva obětí. Tato novelizace také významně obměnila i trestný řád a některé další zákony. Přesně definuje pojem oběť a vymezuje kategorii zvláště zranitelných obětí. Upravila také povinnost orgánům činných v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“) citlivého jednání s oběťmi. Dále řeší poskytnutí peněžité pomoci od státu. Usměrnjuje i činnost a povinnost subjektů, které poskytují traumatizovaným osobám pomoc.

Pátá kapitola řeší viktimnost neboli předpoklad, disponovanost stát se obětí TČ. V zahraniční literatuře se tento pojem dále definuje jako náchylnost k viktimizaci. Rozumí se jím dané riziko k možnému dotčení trestného činu, které mohou oběti z malého hlediska usměrňovat i nošením formálního oblečení v nočních hodinách a ne ve vyzývavém oblečku. Nebo nejlépe se v noci venku vůbec nezdržovat, jelikož to nebezpečí přímo nabízí. Každý jedinec svou viktimnost ovládá z části sám a z části je mu určena jeho charakterem a vlastnostmi. Tedy odvážnost a provokativní vystupování má samozřejmě vyšší předpoklad k negativním událostem.

Šestá kapitola se soustředí na újmu a pomoc obětem. Jelikož osoby nepostihuje újma jen primární, ale i negativní tlak médií, což je označováno za újmu sekundární, je důležitá pomoc obětem z pohledu nejen finanční kompenzace. Při zásahu do života oběti, s důsledkem usmrcení jsou oprávněni o kompenzaci žádat pozůstalé osoby buď po pachateli, pokud je znám a dopaden nebo po státní pomoci. Často bývá zasažena i psychika osob, která se finančně kompenzuje těžko. Je to většinou celoživotní újma, která ze vzpomínek obětí již nikdy nezmizí. Jde o to, aby rodina, přátelé či blízké okolí pomohli traumatizované osobě přemoci strach a bolest, aby se naučila se svou situací žít a neotáčela se zpět, tím opětovně neupadávala do depresí. Člověk na silně nežádoucí situaci jen těžko zapomene, proto je potřeba mu ukázat cestu, kterou jít a smířit se se svým stavem.

V poslední části je proveden vlastní výzkum, kde jsou za využití dotazníkového šetření osloveni respondenti ve věku 15 - x let. Tímto stylem jsou zjišťovány informace o pozici oběti TČ. Z dotazníku budu zkoumat například to, jakého pohlaví či jakého věku se osoby stávají oběťmi nejvíce. K tomu mi dále pomohou i policejní statistiky, kde budu analyzovat data. Řízený rozhovor s oběťmi TČ bude klást důraz hlavně na možnou následnou újmu. Výsledky budou navrhovat možnosti, jak viktimizační rány snížit.

2 Základní pojmy

Aby bylo bakalářské práci porozuměno, je třeba se seznámit se základními pojmy, které se v projektu budou objevovat. Neznalost neomlouvá – to je známé přísloví, proto jsou v dalších podkapitolách obsaženy významné informace pro práci a charakteristika důležitých výrazů.

Historie pojmu oběť spadá o spousty staletí i tisíciletí zpátky. Z dané víry bývala osoba obětována božstvu jako dar a tím i nejznámějším projevem bohoslužby. To je důvodem existence pojmu v každém náboženství. Dnes už má význam zcela jiný a je vnímána z pohledu viktimologického, tedy jako součást kriminologie. Tu definujeme jako vědu o kriminalitě, pachatelích, obětech a určitého dozoru. Osobu oběti nelze zaměnit s osobou poškozenou, kterou má na starost trestní právo.

Jelikož pochopení situace osoby dotčené TČ není jednoduché, je známo hned několik mezinárodních dokumentů a zákonů, které se o takovou osobu právně postarají. Poskytnou obětem trestné činnosti určitá práva a informace, která mohou v této pozici využívat. TČ je negativní a škodlivá událost nejen pro konkrétní oběť, ale i pro celé okolí. Významnou roli hraje samozřejmě pachatel, který jedinci způsobuje újmu. Může poškodit život, zdraví, svobodu, majetek, ale i psychickou a duševní stránku oběti.

2.1 Viktimologie

Základním pojmem pro téma osob zasažených trestným činem je věda nazývána viktimologie. Vychází z latinského slova *victima* a značí v překladu právě oběť, tedy osobu dotčenou trestným činem.¹

„Viktimologie je kriminologická disciplína zabývající se vztahem mezi pachatelem trestného činu a jeho obětí.“² Je zřejmé, že je to vědní obor, který řeší nejen samotnou oběť, ale i okolnosti s ní spojené. Tím pádem se nezajímá pouze o průběh spáchání trestného činu a přeměny určité osoby na oběť – tedy přímé viktimizace, ale soustřeďuje se i na následky a újmu. Nezahálí ani na zjišťování příčin a vyhledávání pomoci. Viktimologie se nezabývá pouze lidskou osobou jako jedincem, ale řeší i skupiny lidí jako jsou rasové či sociálně slabší skupiny.

Za zakladatele viktimologie je považována dvojice H. von Hentig s německou národností a Izraelec B. Mendelsohn. Pojem je znám už od 50. let 20. století, což je období

---

¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. Kriminologie. 2. vyd. Praha : ASPI, 2008. s. 139.

² GJURIČOVÁ, J. *Prevence kriminality.cz*. O prevenci kriminality [online]. [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.prevencekriminality.cz/o-prevenci-kriminality/teoreticky-uvod/>>.

po 2. světové válce, kdy bylo všude kolem spousty raněných osob, tedy miliony obětí, ať nacistického holokaustu či jiných zločinů. Před touto událostí dostával větší pozornost samotný agresor, tedy pachatel. Díky zakladatelům tohoto oboru můžeme za rodiště viktimologie považovat Německo, Izrael a Spojené státy americké. Roku 1948 se objevilo dílo zakladatele s německou národností s názvem „Zločinec a jeho oběť“, čímž se se pozice obětí dostala do popředí a získala své důležité místo, které si drží dodnes. Jeho prioritou je řešit oboustrannost a vzájemnost stran, tedy pachatele a dané oběti. To úzce souvisí s viktimizací provokativních osob, které si svůj stav zaviniily částečně samostatně svým chováním a přehnanou důvěřivostí. Což je vnímáno jako krok ke vzniku jasné typologie obětí. Každý jedinec je samozřejmě individuální osobnost, ale díky Hentigově studiu je možné zjistit, co mají dané oběti společného a jak se mají vyhýbat recidivě.³ Na svůj vrchol dosáhla viktimologie až v 70. letech, kdy Stephen Schafer uveřejnil v roce 1968 své dílo „Oběť a její pachatel: Studie funkcionální zodpovědnosti“. Jako dalšího významného viktimologa můžeme označit Kanadana Ezzata Fattaha, se kterým se pojí publikace „Je vinna oběť?“⁴

Jelikož tento obor nevznikl tak úplně dávno, nýbrž před pár desítkami let, je vlastně nový. Když Israel Drapkin zorganizoval v roce 1973 konferenci založenou na domněnce, že osoba oběti v kriminologii zaostává a největší význam dostává pachatel a jeho dostižení. Knižní podoby s tímto tématem často vznikají v Austrálii a Indii. Šest let po Drapkinovo mezinárodním sympoziu byla v Německu založena Světová společnost pro viktimologii, jako předpis odborníka pro OSN. Viktimologie řeší mnoho otázek, ale maximální pozornost dává právním možnostem obětí, a to nejen v trestním řízení.⁵

Viktimologie sleduje prioritně psychologické, biologické a sociální rysy, dále pak znaky obětí. Řeší i vztah mezi pachatelem a obětí. Zda se osoby znaly nebo byl útok zcela náhodný. Zaměřuje se i na samotný proces, tedy pozici oběti a její roli při vyšetřování. Jako další, má za úkol určit primární, druhotnou a terciární viktimizaci. V pozadí nezůstává ani potřebná pomoc obětem, jako rehabilitace, odškodnění, nahrazení škody, atd. Snaží se zjišťovat příčiny a prevenci viktimizace, typologii obětí a viktimogenní situace.⁶

Kriminalistická viktimologie hledá stopy k usvědčení pachatele, zde se oběť stává samotným důkazem. Tento obor se zaměřuje na výpovědi obětí, jejich poskytnuté

---

³ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013. s. 257.

⁴ HOLCR, K. *Kriminologie*. Praha : Leges, 2008. s. 88.

⁵ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada, 2007. s. 11.

⁶ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013. s. 255.

informace a také na samotnou osobou jako nositele důkazů. Samozřejmě řeší své poznatky na základě obecné viktimologie a získané informace přeměňuje k použití PČR a OČTR.⁷

2.2 Viktimizace

Viktimizace přichází při procesu, kdy se z člověka stává obětí TČ. Je to vlastně daný okamžik, kdy je člověk okraden či napaden. Není to jen dané nežádoucí napadení, ale také i časové prodlužování případu či střetnutí, neboli setkání tváří tvář s pachatelem, což pro oběť může být velmi stresující. Viktimizace se prezentuje jako primární, což označujeme případný akt, tedy TČ. Pak viktimizace sekundární a terciární.⁸ Je nazývána procesem, který vyvolává začátek újmy. Viktimizace základně řeší, jak se chovají a vyjadřují dané strany (pachatel vs. oběť), jak na to pohlíží společnost a smíření oběti se svým stavem.⁹

„Za velký problém je považována reviktimizace, tj. opakovaná viktimizace, neboť to, že se určitá osoba stala obětí trestného činu, tedy osobně se setkala s kriminalitou, zvyšuje pravděpodobnost opakování takového děje.“¹⁰ Jiným slovem nazýváme tuto osobu jako mnohočetnou oběť, která se často prezentuje svou neklidností a sklíčeností, strachem z toho co bude, dále osoba žije v neustálé nepohodě a trpí i poruchami spánku.¹¹

Viktimmnost – další důležitý pojem, který způsobuje daný proces viktimizace. Stručně může být charakterizována jako disponovanost stát se obětí. Všude nás ovlivňují určité věci a situace, tak je to i s viktimmností, neboli viktimitou, která znázorňuje souhrn odhadů, které maximalizují vyhlídku stát se obětí. Samozřejmě existuje mnoho faktorů, kterým si každá osoba svou náchylnost ovládá sama. Ať je to věk, pohlaví, povolání, národnost či samotný charakter člověka. Je samozřejmě, že dobrodružní lidé se sklonem k riskantním situacím mají vyšší viktimmnost, než lidé, kteří nebezpečné situace nevyhledávají – spíše se jim vyhýbají. Výraznou roli zde ztvárňuje také životní styl, který nám udává čas strávený na určitých místech, která mohou kriminalitu přitahovat.¹² Náchylnost zvětšuje samozřejmě i extrémní viditelnost ve společnosti, kterou prožívají různí politici, herci, zpěvačky - všeobecně osoby mediálně známé. Ale i naopak, lidé

⁷ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha : ASPI, 2008. s. 141.

⁸ *Psychoweb.cz. Viktimizace.* [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.psychoweb.cz/slovník/viktimizace-viktimizovat---co-to-je-vyznam-podle-slovníku/>>.

⁹ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013. s. 255.

¹⁰ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H., et. al., *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. Praha : C. H. BECK, 2012. s. 74.

¹¹ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013. s. 258.

¹² TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin*. Praha : Grada, 2010. s. 153.

sociálně osamoceni a společností zahrnuti, jako jsou osoby bez domova či senioři bez rodin.¹³ Okolnosti, které zvyšují pravděpodobnost stát se obětí TČ, se nazývají viktimgenní a rozdělují se do tří skupin. Jakož sociální, behaviorální a osobnostní. Jako sociální se označují profese, behaviorální se týká chování jedince a osobnostní jsou spojené s vlastnostmi a charakterem.¹⁴

2.2.1 Index viktimizace

Existuje i procentuální sledování počtu daných obětí, tedy index viktimizace. Ten je řešen v daném časovém období, na určitý počet obyvatel žijících na sledovaném území.¹⁵ Vypovídající hodnota takového údaje je mnohem větší než sledování absolutních údajů o počtech obětí TČ. Index viktimizace počítáme tak, že oběti TČ vydělíme počtem obyvatel. Celkový výsledek vynásobíme, pokud počítáme na 100 000 obyvatel, vynásobíme tímto číslem.¹⁶ Díky procentuálním údajům o obětech TČ je možnost mezinárodního srovnání v historickém časovém horizontu. Ve většině výzkumech se objevuje jednoletý nebo pětiletý interval. Řeší se buď pro celkovou kriminalitu, nebo při rozdělení na určité trestné činy (znásilnění, krádež, ublížení na zdraví atp.).¹⁷ Je nutné také přihlídnout k možné recidivě. Důležité je i sledovat, že při určitých TČ mohou být oběti pouze určité osoby, což se týká např. pohlavního zneužívání, kde se obětí může stát pouze osoba mladší 18 let.¹⁸

2.2.2 Sekundární viktimizace

„Sekundární viktimizací se rozumí viktimizace, která se neobjevuje jako přímý důsledek trestného činu, nýbrž jako reakce na jednání institucí a jednotlivců vůči oběti. Po spáchání trestné činnosti se jako jedni z prvních dostávají s obětí do kontaktu právě orgány činné v trestném řízení a komunikují s ní v rámci celého trestného řízení.“¹⁹

Průběh této viktimizace mají na svědomí většinou orgány státní správy, zdravotnické služby, znalců či tlumočnicků, spolu s PČR. Svůj podíl mají samozřejmě

---

¹³ MATOUŠKOVÁ I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013. s. 258.

¹⁴ ČÍRTKOVÁ L., VITOUŠOVÁ P., et. al., *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada, 2007. s. 66.

¹⁵ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2012. s. 63.

¹⁶ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2012. s. 64.

¹⁷ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha : ASPI, 2008. s. 146.

¹⁸ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha : ASPI, 2008. s. 147.

¹⁹ *IPrávník.cz*. Trestní právo. [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_6152/pravo-obeti-trestne-cinnosti-na-citlive-zachazeni.aspx>.

i média, která situaci někdy jen zhoršují vtíravými otázkami a oběť znovu zraňují připomínáním té dané špatné zkušenosti. Nepomáhají tomu ani konverzace, kdy se určitý subjekt snaží oběť shodit či ponížít výroky stylu, že si za to dotyčný může sám. To situaci vždy jen zhorší a nic pozitivního nepřinese. Toto trauma se opakuje zas a zas, když se s pacientem o daném problému hovoří chladně a nešetrně. Tím vznikají viktimizační rány.²⁰

2.2.3 Terciární viktimizace

Terciární viktimizace určuje různé nenapravitelné poruchy, těžké poškození zdraví a různá traumata. Je to stav, kdy oběť žije stále v nějakém strachu a nebezpečí, kde se cítí bezbranně a slabě. Také si může myslet, že ohrožení nemůže nijak čelit a je na vše sama. Což může vést i k případným depresím. Je to případ, kdy osoba není schopna se vyrovnat s danou situací a pocit depresí a traumat neustává. To vše i přesto, že došlo k náhradě škod i finančním kompenzacím. Pokud se jedinec stane obětí, absolutně se mu změní celý život, včetně stylu chování, zájmů a většinou i zaměstnání.²¹

2.3 Oběť a poškozený

Je nutné si uvědomit, že osoba poškozená a oběť nejsou synonyma, i když to tak na první pohled vypadá. Jelikož trestní zákoník, ani trestný řád s pojmenování oběti nijak nesouvisí, je jasné, že tento pojem je kriminologického rázu. Obětí se tedy rozumí pouze fyzická osoba, tedy člověk, kterému bylo nějakým způsobem ublíženo na zdraví, majetku či psychice. Nezáleží na tom, zda byl pachatel zjištěn či odsouzen, oběť obětí zůstává, pokud je jí prokázáno, že podlehla TČ.²² Rozumíme tím tedy konkrétní fyzickou osobu, u níž byl ohrožen morální či právní řád TČ. Pojem poškozený je pak vymezen v trestním řádu.²³

Rozsah pojmu oběti je nekonečný a jsou známy tři hlavní hlediska. V největším pojetí je oběť brána nejen jako jedinec, ale také jako skupina osob, které utrpěly újmu způsobenou válkou, diskriminací, živelnými pohromami nebo právě TČ. V širokém pojetí jde o osoby, instituce, mravní a právní řád, který je TČ ohrožen. Existují i TČ bez obětí,

²⁰ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013. s. 27.

²¹ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013. s. 256.

²² BERAN, D. *Týden.cz*. Nová legislativa. [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/krimi/zakon-zvysi-financni-pomoc-obetem-rika-jeho-spoluautorka_259888.html#.VIsx8SuG98F>.

²³ *mvcz.cz: Ministerstvo vnitra České republiky*. O významu poznávání obětí trestné činnosti. [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcz.cz/clanek/o-vyznamu-poznavani-obeti-trestne-cinnosti.aspx>>.

kde bývá ohrožena mravnost, svoboda či cit osob.²⁴ Funguje zde zásada legality neboli „Nullum crimen sine lege“ – „Není trestného činu bez zákona“. Osoby postižené přírodní katastrofou jako je zemětřesení nebo jiných značných katastrof (leteckých i železničních), či teroristických akcí s politickým či náboženským motivem, jsou také oběti.²⁵ „*Obětí se rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, zejména způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil. Byla-li trestným činem způsobena smrt oběti, považuje se za oběť též její příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner nebo druh, je-li osobou blízkou.*“²⁶

„*Poškozený je institut trestně-procesně právní a může jím být i právnická osoba. Oběť je institutem kriminologických. Z jednoho pohledu je oběť užší pojem než poškozený (oběti jsou pouze fyzické osoby), z druhého pohledu je oběť širší pojem než poškozený (oběť je i osoba, která utrpěla nějakou újmu zprostředkovaně – pozůstalí po oběti).*“²⁷

---

²⁴ HOLCR K., *Kriminologie*. Praha : Leges, 2009. s. 91.

²⁵ ČÍRTKOVÁ L., VITOUŠOVÁ P., et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. s. 11.

²⁶ ČESKO. Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (tiskový zákon) § 2 odst. 2. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 20. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>>.

²⁷ SVATOŠ, R. *Trestněprávní revue: Odpovídá právní úprava obětí trestných činů v České republice mezinárodním dokumentům?*. Praha, 2012. č. 4, s. 85-88.

3 Historie právní úpravy

Kriminalita není žádným neznámým pojmem, denně ji slýcháme z různých médií, ať z rádia či televize, je kolem nás na denním pořádku. Zvýšená kriminalita je logicky spojena s počty obětí, které potřebují jasnou legislativu, kam se obrátit pro pomoc, jak se bránit a jaká mají oběti práva. V létě roku 1997, konkrétně 31. července, byl přijat Parlamentem první právní předpis - zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně některých zákonů (dále jen „ZoPPO“), s působností od 1. ledna rok později, tedy roku 1998.²⁸ Zákon vznikl na základě Evropské úmluvy o odškodňování obětí trestných činů z roku 1983.²⁹ Základním cílem ZoPPO je stanovení předpokladů, kdy stát při odškodnění obětí poskytuje částečnou finanční pomoc, ať plnou či částečnou. To bývá nejčastěji v případech, kdy pachatel není známý nebo oběť trpí podstatnou újmou na zdraví.³⁰ V novelizaci ZoPPO bylo jasně dáno, že za oběť je považována pouze fyzická osoba, které vznikla škoda na zdraví způsobena TČ nebo pozůstalí po zemřelém.³¹

„Pomoc se poskytne ve výši, která představuje oběti prokázanou výši ztráty na výdělků a nákladů spojených s léčením, a u oběti uvedené v § 2 odst. 2 prokázané náklady spojené s pohřbem a náklady na výživu, snížené o součet všech částek, které oběť z titulu náhrady škody již obdržela.“³² Přitom je dána maximální mez ve výši 60 000 Kč.³³ Oproti tomu dnešní zákon ZOTČ poskytuje pomoc na základě paušálních částek.

Jelikož se při použití v praxi ukázaly některé nedostatky, byla jasná potřeba novelizace, o kterou se postaral zákon č. 265/2001 Sb. Základní změnou je způsob poskytnutí peněžité pomoci od státu. Zákon byl účinný od 1. ledna 2002 a paušální částka určena jako záloha ve výši 25 000 Kč nebo možnost dokazování výloh určitými doklady jako bylo zákonem dáno dříve. Při dokazování všech nákladů se pohlíželo i do budoucnosti a přihlíželo se k výdělků, o které osoba přišla důsledkem TČ. Pokud se časem prokázalo, že udaná škoda byla nižší než skutečná, existovala možnost zažádat

---

²⁸ BYZOVÁ, S. *Trestní justic.cz* Poškozený a odklony v trestním řízení [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://trestni.juristic.cz/204497/clanek/trest3.html>>.

²⁹ JELÍNEK, J., GRIVNA, T., et. al. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. Praha: Leges, 2012. s. 174.

³⁰ PÚRY, F., RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha: C. H. BECK, 2007. s. 612.

³¹ SVATOŠ R., *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 61.

³² ČESKO. Zákon č. 209/1997 Sb. o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně některých zákonů (tiskový zákon) § 7 odst. 1. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1997, částka 74. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-209>>.

³³ *epravo.cz*. Odškodňování obětí trestné činnosti. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/odskodnovani-obeti-trestne-cinnosti-15419.html>>.

opětovně. Novelizace zákona zvýšila maximální částku z 60 000 Kč na 150 000 Kč. Další výraznou změnou byla lhůta. Podle zákona z roku 1997 je možnost podat žádost o pomoc maximálně do 12 měsíců ode dne viktimizace.³⁴

„Zákon z roku 1997 byl novelizován o devět let později, který byl účinný od 1. července roku 2006 do 3. července 2013. Zákon č. 204/2006 Sb. ze dne 12. dubna 2006, kterým se mění zákon č. 209/1997 o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění zákona č. 265/2000 Sb.“³⁵ Zde je jasně dáno, že obětí je nejen osoba přímo poškozena trestným činem, ale i osoba pozůstalá, kdy oběť TČ podlehla. To platí pro rodiče, manžela, dítě, ale i na osobu, která s obětí bydlela, tím pádem sdílela domácnost v době smrti nebo měla na pozůstalého vyživovací povinnost.³⁶

3.1 Mezinárodní dokumenty

Existuje i mnoho dokumentů, které dostatečně dohlížejí na odškodnění a všelijakou pomoc. Mezinárodní dokument týkající se obětí trestné činnosti byl přijat na podzim roku 1983, konkrétně 24. listopadu ve Štrasburku, a to Evropská úmluva o odškodňování obětí násilných trestných činů (dále jen „Úmluva“). V platnost ale přišla Úmluva až o pět let později, 1. února a konkrétně pro ČR roku 2001.³⁷ „Většina evropských států takový krok podnikla mnohem dříve – v roce 1964 Velká Británie, 1973 Finsko, 1974 Irsko, 1976 Německo a Nizozemí, 1977 Francie, 1978 Švédsko, 1982 Rakousko, 1984 Lucembursko a Švýcarsko, 1985 Belgie, 1991 Portugalsko.“³⁸ Smyslem Rady Evropy na účasti tohoto dokumentu je řešení situace osob, které se staly obětí násilných trestných činů, kterým bylo ublíženo na zdraví či ohrožení života. Stát má povinnost poskytnout příspěvek jako peněžitou pomoc na odškodnění, když tomu není možné jinak. Oběti, které jsou státními příslušníky s trvalým pobytem na místě spáchání TČ mají samozřejmě nárok na finanční pomoc i v případě, kdy nebyl zjištěn pachatel.

³⁴ *epravo.cz*. Odškodňování obětí trestné činnosti. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/odskodnovani-obeti-trestne-cinnosti-15419.html>>.

³⁵ *ipodnikatel.cz*. Předpis č. 204/2006 Sb. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.ipodnikatel.cz/zakony/zakon-kterym-se-meni-zakon-c-209-1997-sb-o-poskytnuti-penezite-pomoci-obetem-trestne-cinnosti-a-o-zmene-a-doplneni-nekterych-zakonu-ve-zneni-zakona-c-265-2001-sb/uplne/>>.

³⁶ ČESKO. Zákon č. 265/2001 Sb. kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (tiskový zákon) § 2 odst. 2. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 102. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-265>>.

³⁷ SVATOŠ, R. *Trestněprávní revue: Odpovídá právní úprava obětí trestných činů v České republice mezinárodními dokumenty?*. Praha, 2012. č. 4, s. 85-88.

³⁸ BYZOVOVÁ, S. *Trestní justic.cz* Poškozený a odklony v trestním řízení [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://trestni.juristic.cz/204497/clanek/trest3.html>>.

To zahrnuje nejen ušlý zisk, ale i ostatní náklady spojené s léčbou. Výše odškodnění není fixní, ale dá se snížit či dokonce zrušit. Vše závisí na chování a finanční situaci oběti či pozůstalých.³⁹

Deklarace základních principů spravedlnosti pro oběti trestných činů a zneužití moci z roku 1985 (dále jen „Deklarace“). Tento dokument ze dne 29. listopadu 1985 nebyl právně závazný, ale obsahoval základní práva obětí a zacházení s nimi. Je znám po celém světě jako Magna charta obětí.⁴⁰ Magna charta je jen pro upřesnění Velká listina základních práv a svobod z Anglie roku 1215, která omezuje pravomoci panovníků.⁴¹ Prioritou Deklarace, která funguje na vnitrostátní i na mezinárodní úrovni, je jemné přistupování k obětem, kde je třeba pochopení a soucitu. Jde hlavně o spravedlnost a náhradu škod, která byla obětem TČ způsobena. Deklarace bojuje za opatření OSN k prevenci ke kriminalitě, která je úzce spjata se zneužitím moci a poskytnutí pomoci obětem takového zacházení.⁴² Je dělena do částí, které se zajímají o spravedlnost a zacházení. Dále pro obnovení, odškodnění a zajištění služeb pro oběti.⁴³ „*Tato Deklarace se zabývá postavením obětí ze širšího úhlu pohledu než výše zmiňovaná Evropská úmluva a vychází z filozofie, že k obětem je třeba přistupovat s pochopením a respektem k lidské důstojnosti, a že oběti mají právo na přístup k systému trestní justice a k rychlé nápravě škody, kterou utrpěly.*“⁴⁴ Dá se uvést, že zde funguje něco jako desatero, tedy deset práv obětí dle profesora Jana Van Dijka. S obětí musí být zacházeno se soucitem a respektem. Oběť má právo na informace, možnost vyjádření svých názorů, bezplatnou právní pomoc, právo na ochranu soukromí a ochranu před zastrašováním. Stejně tak má oběť právo být přítomna při konání mediace. Při dopadení pachatele má oběť právo po něm vyžadovat odškodnění a při násilném TČ může požadovat kompenzaci od státu. Dále má samozřejmě právo na jakoukoliv sociální pomoc a podporu.⁴⁵

---

³⁹ SVATOŠ, R. *Trestněprávní revue: Odpovídá právní úprava obětí trestných činů v České republice mezinárodním dokumentům?*. Praha, 2012. č. 4, s. 85-88.

⁴⁰ PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha : C. K. BECK, 2007. s. 29.

⁴¹ *inuru.com*. Magna Charta Libertatum. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.inuru.com/index.php/spolecnost/dokumenty/491-magna-charta-libertatum-1215-velka-listina-prav-a-svobod>>.

⁴² PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha : C. H. BECK, 2007. s. 29.

⁴³ PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha : C. H. BECK, 2007. s. 30.

⁴⁴ BYZOVÁ, S. *Trestní justic.cz Poškozený a odklony v trestním řízení* [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://trestni.juristic.cz/204497/clanek/trest3.html>>.

⁴⁵ PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha : C. H. BECK, 2007. s. 30.

Rámcové rozhodnutí Rady (2001/220/SVV) o postavení obětí v trestním řízení ze dne 15. března 2001 zajišťuje povinnost státu ochránit oběti a případně i rodinné příslušníky, a to v případech kdy jde o ochranu soukromí a identity. Prioritou je zamezit jakéhokoliv kontaktu obětí s pachatelem v budově soudu a mít ohled na následky výpovědí při soudním jednání.⁴⁶

Základem pro rozhodnutí Evropské unie o Rámcové rozhodnutí Rady (2002/474/SVV) o boji proti terorismu byly teroristické útoky 11. září 2001 v USA, kdy zemřelo 3000 lidí a více jak 6000 lidí bylo zraněno. Toto rozhodnutí bylo učiněno 13. června roku 2002. Je zde dána charakteristika terorismu i teroristických skupin. Stanovuje i minimální výši sazeb trestů a to proto, aby cíl útoku nebyl uskutečněn v členských zemích, které mají ty nejmírnější tresty. Týká se to i bezpečnosti letového provozu.⁴⁷

Ze dne 29. dubna 2004 pochází Směrnice Rady (2004/80/ES) o odškodňování obětí trestných činů (dále jen „Směrnice“) v rámci EU. V platnost vstoupila 26. srpna 2004. Směrnice řeší odškodnění v zahraničních případech. Jde to, že pokud osoba s trvalým bydlištěm na území členského státu, podlehne násilné trestné činnosti na území jiného členského státu, situaci řeší země, na jehož půdě k TČ došlo. Díky této spolupráci je snadnější přístup k odškodnění obětí.⁴⁸ Na spravedlnost procesu dohlíží Směrnice a to bez ohledu na jakém území EU k trestnému činu došlo. Dohlíží hlavně na právní předpisy, aby v nich byly ukotveny systémy pro kompenzaci obětí úmyslných násilných trestným činů spáchaných na svém území. Také zajišťuje snadnější přístup k odškodnění v zahraničních členských situacích.⁴⁹

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (2011/36/EU) o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí z 5. dubna roku 2011. Za TČ v této oblasti se považuje najímání a ukrývání za účelem vykořisťování. Utlačované osoby se často stávají obětí nucené prostituce, žebrání, otroctví a nevolnictví. Směrnice stanovuje základní předpisy pro EU. To zahrnuje dané definice TČ a tresty za ně. Obsahuje i společná ustanovení o prevenci a o ochraně obětí.⁵⁰

---

⁴⁶ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013. s. 256.

⁴⁷ *euoactiv.cz*. EU boj proti terorismu. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroactiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost/link-dossier/eu-a-boj-proti-terorismu>>.

⁴⁸ PŮRY, F., RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J. *Poškozený a adhezni řízení v České republice*. Praha : C. H. BECK, 2007. s. 57.

⁴⁹ *europa.eu*. Odškodňování obětí trestných činů. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_terrorism/133174_cs.htm>.

⁵⁰ *europa.eu*. Prevence obchodování s lidmi. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_trafficking_in_human_beings/jl0058_cs.htm>.

4 Současná právní úprava

4.1 Zákon o obětech trestných činů

Nezákladnějším předpisem a současně poslední novelou týkající se obětí trestné činnosti je zákon o obětech trestných činů. „ZOTČ vychází pochopitelně do značné míry z unijního práva, konkrétně z Rámcového rozhodnutí Rady 2001/220/SVV o postavení oběti v trestním řízení a Směrnice Rady 2004/80/ES o odškodňování obětí trestných činů. Nutno však uvést, že dne 25. října 2012 byla přijata směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2012/29/EU, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestných činů a kterou se nahrazuje Rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV. O této posledně jmenované směrnici však jak samotný ZOTČ, tak i důvodová zpráva mlčí.“⁵¹

Právní úprava byla vyhlášena dne 25. února 2013, kde část zákona nabyla účinnosti 1. dubna stejného roku a část zákona týkající se práv obětí až 1. srpna 2013. Tento zákon se nevztahuje jen na osoby přímo dotčené TČ, ale stejně tak i na pozůstalé. Díky tomuto zákonu není osoba postižná trestným činem pouze zdrojem důkazů k stíhání pachatele, ale je kladen důraz na ochranu a pomoc, která dříve v zákonech pokulhávala.⁵² Prioritou zákona je určovat povinnosti OČTŘ a informovat o možnostech využití práv obětí.⁵³ ZOTČ řeší i činy jinak trestné, kdy je naplněna skutková podstata TČ, ale nedá se jim nazvat z důvodu nízkého věku nebo pokud duševní stav pachatele nedovoluje ovládat jeho jednání.⁵⁴ „Tento zákon zároveň novelizuje i trestní řád (dále jen TR), a to převážně v souvislosti s uplatňováním procesních práv obětí v průběhu trestního řízení. Mimo to ale také např. nově zavádí institut předběžných opatření do TR (§ 88b – § 88o). ZOTČ nahrazuje dřívější zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti. ZOTČ zejména rozšiřuje katalog práv obětí trestných činů a jde tedy ruku v ruce s trendem posilování tzv. restorativní justice. Jako takový jej lze jedinečně uvítat.“⁵⁵

---

⁵¹ KOZÁK, V. *lawportal.cz*. K zákonu o obětech trestných činů. [online]. [cit. 2015-02-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.lawportal.cz/k-zakonu-o-obetech-trestnych-cinu/>>.

⁵² *epravo.cz*. Oběti trestných činů a jejich práva. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/obeti-trestnych-cinu-a-jejich-prava-92945.html>>.

⁵³ *bkb.cz*: *Bílý kruh bezpečí*. Už rok mají oběti trestných činů svůj zákon [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/aktuality/n413-uz-rok-maji-obeti-trestnych-cinu-svuj-zakon/>>.

⁵⁴ ČESKO. Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (tiskový zákon) § 2 odst. 1. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 20. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>>.

⁵⁵ KOZÁK, V. *lawportal.cz*. K zákonu o obětech trestných činů. [online]. [cit. 2015-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.lawportal.cz/k-zakonu-o-obetech-trestnych-cinu/>>.

4.1.1 Práva obětí

Jelikož mnoho traumatizovaných osob po trestném činu neví, jak se chovat a kde pomoc hledat, jsou všechny důležité informace, včetně všech práv v daném zákoně. „ZOTČ poskytuje obětem tato práva: právo na poskytnutí odborné pomoci (§ 4 – § 6), právo na informace (§ 7 – § 13), právo na ochranu před hrozícím nebezpečím (§ 14), právo na ochranu soukromí (§ 15 – § 16), právo na ochranu před druhotnou újmou (§ 17 – § 22), právo na peněžitou pomoc (§ 23 – § 37).“⁵⁶ Poskytování pomoci je třeba do doby, do které to vyžaduje její účel.

Právo na poskytnutí odborné pomoci zahrnuje bezplatnou odbornou a právní pomoc spolu s poskytováním informací. Mezi odbornou a odbornou bezplatnou pomocí je jediný rozdíl, a to finance. Pomoc bez finančních nákladů obětí je neodkladná a je poskytována na základě žádosti zvláště zranitelné osoby. To se nevztahuje na oběť, která byla zanedbávána vyživovací povinností, pokud tedy nevzniklo velmi vážné nebezpečí.⁵⁷

Důležitou pomocí je samozřejmě také právo na informace. To zahrnuje přístup k informacím, údaje poskytované oběti policejním orgánem a státním zástupcem. Dále subjektem zapsaným v registru poskytovatelů a jinými orgány veřejné moci a zdravotnickými středisky. Zvláště se zákon věnuje i osobám, které neovládají český jazyk. Důležitý je i způsob informování, jako je srozumitelnost a příslušnost k určitému věku obětí.⁵⁸ Každá osoba má právo nahlédnout do mezinárodních dokumentů, kde je informací dostatek. V těchto důležitých listinách je i dáno, jak se mají OČTŘ k obětem chovat a jak s nimi zacházet, aby nedošlo k zhoršení situace. Jsou to informace ohledně hledání pomoci, ať finanční či psychické, nebo o trestním řízení. Někdy ani není třeba vyhledávání informací a oběť je získá automaticky. Někdy naopak je třeba zažádat OČTŘ. Zvláštní funkci mají v této situaci lékaři, kteří oběť mohou ošetřit a vzbuzují potřebnou důvěru. Osoba dotčená TČ se může svěřit. Zdravotník nabídne pomoc prostřednictvím letáčku či rady na terapii, které už zdravotnická služba nemá ve své kompetenci. Tímto gestem lékař projevuje svůj zájem o osud pacienta, kterému se snaží ulehčit hledání prostřednictvím kontaktů na možnou pomoc.⁵⁹

---

⁵⁶ KOZÁK, V. *lawportal.cz*. K zákonu o obětech trestných činů. [online]. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.lawportal.cz/k-zakonu-o-obetech-trestnych-cinu/>>.

⁵⁷ ČESKO. Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (tiskový zákon) § 4 - § 5. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 20. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>>.

⁵⁸ ČESKO. Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (tiskový zákon) § 7 - § 13. 1. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 20. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>>.

⁵⁹ PTÁČEK, R., BARTŮNĚK, P., et. al. *Etika a komunikace v medicíně*. Praha : Grada, 2011. s. 392.

Že u osob viktimizace již proběhla, neznamená, že žádné další nebezpečí nehrozí. O to se stará právo na ochranu před hrozícím nebezpečím, což zahrnuje i vykázaní osoby podezřelé.

Jelikož stát se obětí TČ není situace, kterou by s každý chlubil. Některé osoby se dokonce i stydí. Není divu, je to téma velice choulostivé a intimní, proto existuje právo na ochranu soukromí, což je zveřejňování identity a poskytování osobních údajů. O všech zpřístupněních a jejich důvodech se sepisuje záznam. Je tomu možno pouze v případě nutnosti a nezbytnosti a stará se o to OČTŘ.⁶⁰

Jak je již zmiňováno výše, sekundární viktimizace je častý problém a její příchod není překvapivý. Proto existuje právo na ochranu před druhotnou újmou, kde je prioritně dáno zabránění vizuálního kontaktu s osobou, podezřelou ze spáchání TČ nebo s osobou, proti níž se řízení vede. Dále je zde uvedena forma podání vysvětlení a výslechu oběti v přípravném řízení, osobou stejného nebo opačného pohlaví a zvláště zranitelných osob. Výslech osob musí být opatrný, citlivý a šetrný vzhledem k dané situaci. Existuje i právo na doprovod důvěrníkem, kterého si oběť sama zvolí a on ji poskytuje psychickou pomoc. Oběť má právo učinit prohlášení o dopadu TČ na jeho život.⁶¹ I když negativní vzpomínky nezmizí, jako částečnou kompenzaci má na starost právo na peněžitou pomoc, o které rozhoduje Ministerstvo spravedlnosti jménem státu.⁶²

4.2 Restorativní justice

Obnovovací justice, která často využívá služeb probace a mediace, má zcela jiný pohled na věc. Nebere situaci z hlediska poškození veřejného zájmu trestným činem, nýbrž jako ublížení jedné osoby osobě druhé, s čím souvisí porušení mezilidských vztahů. Oběti, agresori a společnost, která se týká účastenství na procesu, při naplňování spravedlnosti se snaží společně dát věci do normálu, tedy zpravit narušené vztahy, kompenzaci škod a snížit riziko, aby se situace už nikdy neopakovala. Pachatel má tu povinnost, dát do pořádku své nepřipustné jednání.⁶³ V tomto případě nejde o odplatu pachateli a jeho tvrdé potrestání, jelikož pouhým středem zájmu je právě oběť. Důležité

---

⁶⁰ ČESKO. Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (tiskový zákon) § 15 – § 16. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 20. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>>.

⁶¹ ČESKO. Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (tiskový zákon) § 17 – § 22. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 20. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>>.

⁶² *bkb.cz: Bílý kruh bezpečí. Pomoc obětem*. [online]. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/zadost-o-penezitou-pomoc-nahrada-skody/penezita-pomoc-obetem/>>.

⁶³ HOLÁ, L., et. al. *Mediace a možnost využití v praxi*. Praha : Grada, 2013. s. 273.

je naplnit mravní i materiální stránku, tedy včetně omluv, vyrovnání urážek či ztrát. Toho se snadněji dosáhne při přímém kontaktu oběti s pachatelem. To z důvodu, aby bylo řízení rychlé a nemuselo se čekat na soudní řízení. Jde tedy o to, aby kontakt mezi stranou oběti a agresora byl uskutečněn co nejdříve.⁶⁴

4.3 Zákon o Policii České republiky

Tyrani v oblasti domácího násilí byli a stále budou. Konkrétně o tyto osoby se stará zákon č. 273/2008 Sb., O Policii České republiky v § 44-47, který se stará o ochranu před domácím týráním typu vydírání, zavražďování, ponižování, různého nesmyslného zakazování. To zahrnuje fyzické, psychické, sexuální i ekonomické násilí.⁶⁵ O to se stará institut vykázání. Institut má na starost opatření, které zakáže pachateli se na danou dobu přibližovat k obydlí oběti a jakkoliv s ní navazovat kontakt. Při trvání vykázání jsou ohroženým osobám k dispozici právní a psychologické poradny. O tomto stavu může rozhodnout pouze OČTŘ nebo civilní soud.⁶⁶

---

⁶⁴ SVATOŠ, R. *Trestněprávní revue: Odpovídá právní úprava obětí trestných činů v České republice mezinárodním dokumentům?*. Praha, 2012. č. 4, s. 63.

⁶⁵ SVATOŠ, R. *Trestněprávní revue: Odpovídá právní úprava obětí trestných činů v České republice mezinárodním dokumentům?*. Praha, 2012. č. 4, s. 62.

⁶⁶ *idtbrno.cz: Interdisciplinární tým města Brna. Co znamená pojem vykázání.* [online]. [cit. 2015-01-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.idtbrno.cz/co-znamenaja-pojem-vykazani>>.

5 Viktimnost

Jak již bylo zmiňováno stručně v první kapitole, hovoříme o souhrnu předpokladů, které zvyšují možnou viktimizaci.

Předpoklad k viktimizaci úzce souvisí i se zaměstnáním jednotlivce. Sami posuďte, že taxikáři, policisté, vězeňský personál či obsluha na čerpacích stanicích mají se svým výkonem práce často spojeno vysoké riziko na možné nebezpečí. To je i úzce spojeno s dnešní dobou jednadvacátého století. Největší podíl na viktimizaci spojenou s rizikovými profesemi je násilná kriminalita, jakožto loupežná přepadení, úmyslné ublížení na zdraví, nebezpečné vyhrožování a vydírání, či stalking neboli pronásledování.⁶⁷ Vysoké nebezpečí postihuje osoby v oboru, kde funguje přímý kontakt s financemi, tedy třeba zaměstnanci v bance, ale i běžní prodavači v obchodech a na benzinových pumpách, tak i barmani v nočních podnikcích a klubech. Přímou souvislost má i blízký kontakt dvou osob, tedy např. prodavače (oběti) a zákazníkem (zlodějem). Další z činitelů je samozřejmě čas, zda jde o noční práci či denní. Často hrají velkou roli i dny, kdy se v nočních hodinách víkend stává většinou velice živým centrem zábavy. Potencionální oběti ovlivňují i místa zaměstnání. Rušné centrum města určitě svádí ke kriminalitě více než dost. Dále alkohol, drogy a ostatní návykové látky, kterými jsou agresori omámeni a zbaveni smyslů. Je celosvětově známo, že v nonstop barech a restauracích je vysoký stupeň fyzických napadení i s následkem smrti. V dnešní době se nedá říkat žádnému povolání, že je bezpečné, jelikož i učitelé často bývají obětmi nejen svých žáků. Pár let zpátky by nikoho nenapadlo, že vyučování na základních a středních školách může být nebezpečné, dnes je tomu jinak. To mohou potvrdit i lékaři či zaměstnanci ve zdravotnictví.⁶⁸ Profese samozřejmě není jediná okolnost, která přispívá k viktimizaci. Dostí tomu také přidávají vlastnosti osob, kde nebojácní a dobrodružní lidé na své znaky často doplácí.

Věk, další důležitý bod zejména u násilných trestných činů. Ať jsou to malé děti v autobuse, mladí lidé na nočních zábavách a diskotékách nebo důvěřiví senioři. Každý ročník má své pro a proti. Někomu je shrbené stařenky v parku líto, ale pro pachatele je to snadná kořist s pár stovkami v peněžence. S tím úzce souvisí i pohlaví. Žena nebo muž? Na koho si zločinec troufne pravděpodobněji? Samozřejmě, že mladá dívka procházející se v minisukni po noční Praze má větší právo mít strach a cítit se v nebezpečí,

---

⁶⁷ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha : Grada, 2010. s. 153.

⁶⁸ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha : Grada, 2010. s. 154.

než třicetiletý kulturista odpoledne na návsi v blízké vesnici. Svou viktimnost máme ve svých rukách, proč riskovat.

V televizi, v novinách i rozhlasu se dokola opakují fráze „stop rasismu“, ale to pachatelům vůbec vrásky nepřidá. Imigranti, nábožensky rozdílné menšiny, lidé různých kultur, jazyků a barev, ti to také nemají jednoduché díky své zvýšené viktimnosti. Romové či osoby vietnamské národnosti a osoby s rozdílnou sexuální orientací díky své odlišnosti bývají terčem posměchu, urážek i zločinu. Jinak to není ani s lidmi, který žijí jiný styl života. Prostitutky, bezdomovci, alkoholici či narkomani na tom nejsou o nic lépe. Životní styl určuje, jak na potencionální oběti reaguje a pohlíží okolí, a co si k ní společnost dovolí.

Někdy osoby ani nepřemýšlí, proč právě ony se s tímto problémem setkaly a chtějí uzavřít situaci. Často za svou viktimizaci udělají tlustou čáru a snaží se na událost zapomenout. To samozřejmě může vést k recidivě a zvýšené latentní kriminalitě, kdy je logicky naprosto nemožné dopadnout a potrestat pachatele. I když dlouhou dobu byla řešena pouze osoba agresora a jeho viny, nyní se v trestním řízení řeší a rozebírá i postavení oběti. Je samozřejmé, že se jí může stát kdokoliv. Máme různé typy obětí, se kterými se můžeme denně setkávat. Ty budou rozebrány v další kapitole. Typologií obětí je neuvěřitelné množství.

5.1 Typologie obětí

Existuje obrovská řada typů obětí, neskutečné možnosti z jakého pohledu je dělit. Každá oběť si zaslouží prodiskutovat svůj příběh, jelikož ze své viktimizace vychází buď se šrámy na těle nebo na duši. Někdy jsou tyto jizvy tak hluboké, že už nikdy ze životů nezmizí. Proto se nemůže vyzdvihoval pozice pachatele a jeho potrestání. I když zločinci jsou zdrojem bolesti obětí, je nejdůležitější pomoci traumatizované osobě a soustředit se na její problém. V žádném případě ji odstrkávat a řešit problém pouze s agresorem.

Benjamin Mendelsohn v životě doprovázely těžké deprese a silné duševní otřesy. To kvůli nacistickým útokům na židovské občany. Díky tomu si byl jistý tvrzením, že velikost a síla provinění samotné oběti existuje u každého zločinu, ale individuálně. Proto tomu vytvořil jasnou typologii obětí. Tam na jedné straně stojí osoba na pozici oběti, která je svou viktimizací překvapena a za svou situaci nenese žádnou odpovědnost a protipólem je osoba, která na svou viktimizaci jakkoliv přispívala a agresora vyprovokovala.⁶⁹ Základně můžeme oběti rozdělit na dvě skupinky a to je oběť oficiální

---

⁶⁹ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha : Grada, 2010. s. 150.

a latentní. Oficiální oběť je osoba, která vnímala trestný čin a dále jej klasicky oznámila příslušnému orgánu, čímž dala najevo, že svoji situaci chce vyřešit a pachatele nechat potrestat. Skrytá oběť nekalou činností neoznámila, tím pádem zvýšila celkovou latentní kriminalitu. To vede k nemožnému dohledání pachatele, čímž není vyloučená možná recidiva.

Dále máme pravé oběti a oběti falešné. U opravdových je samozřejmé, že k viktimizaci, neboli přeměně z potencionální oběti na oběť skutečnou opravdu proběhlo. U falešné nikoliv, jde pouze o domněnku osoby nebo cílenou lež, kdy osoba pouze simuluje. Nepravé oběti jsou přesvědčeni, že k viktimizaci došlo a požadují pomoc, tj. falešná viktimizace, kdy si oběť nebyla vědoma, že proces nebyl opravdový. Naopak existují i klamné oběti, které s cílem lži, svou pozici pouze předstírají a klamou. Jde o objektivní a subjektivní měřítko.⁷⁰ Nepravou obětí se charakterizuje osoba, která se za oběť pouze vydává. Synonymem je tedy oběť falešná, údajná nebo předstírající. Tím ke konci 20. století byla představena falešná viktimizace. Osoba pouze lže a trestný čin i pachatele si vymýšlí. Nepravé oběti vyběhly na povrch v největší míře roku 2004 po extrémním tsunami v Asii. Rozposílaly e-maily s děsivými příběhy, jak je ničivé tsunami zasáhlo s prosbou o finanční pomoc.⁷¹

Primární a sekundární. Primární obětí je člověk přímo postižen TČ. Mimo jiné jsou to i pozůstalí rodinní příslušníci obětí vražd. Nepřímé oběti tvoří nejbližší prostředí postižené osoby, jako je třeba přítel znásilněné ženy, kterému se díky tomu hroutí manželství i psychika.⁷² Každá oběť je trestným činem složená na kolena a je jí potřeba velké pomoci, aby se postavila zpátky na nohy a mohla žít alespoň trošku lepší život. Tím je třeba individuální pomoci.

„Existují i různé typologie obětí, např. dle Mendelsohna. Úplně nevinná oběť (např. chodec, kterého poranil opilý řidič), oběť s malým podílem viny (např. žena znásilněná v noci v oblasti mající špatnou pověst), oběť stejně vinná jako pachatel nebo totožná s pachatelem (sebevražda), oběť více vinná než pachatel (žena, která pachatele provokuje, vezme si ho k sobě do bytu, a pak odmítne pohlavní styk), oběť podstatně více vinná než pachatel (usmrcení v sebeobraně), simulující oběť (nepravdivé obvinění z pohlavního zneužívání).“⁷³

⁷⁰ PTÁČEK, R., BARTŮNĚK, P., et. al. *Etika a komunikace v medicíně*. Praha : Grada, 2011. s. 390.

⁷¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: Domácí násilí, stalking, predikce násilí*. Praha : Grada, 2008. s. 102.

⁷² PTÁČEK, R., BARTŮNĚK, P., et. al. *Etika a komunikace v medicíně*. Praha : Grada, 2011. s. 390.

⁷³ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013. s. 257.

Dále se typologie může dělit dle toho, čeho se osoby staly obětí, tedy jaké trestné činnosti. Tomu bylo dáno na kongresu OSN, kdy byly řešeny příčiny trestné činnosti a možné potrestání agresorů. Tedy konkrétně oběti vražd, znásilnění a loupeží, což jsou tradiční trestné činy. Při organizované trestné činnosti, což není tolik běžné - jde o oběti s novou nezvyklou podobou trestné činnosti. Při protiprávním zneužívání ekonomického vlivu, tedy např. při poškození spotřebitele, ale i nelegální zneužití státní moci, tedy nezákonnou vazbou.⁷⁴ Existují i typy obětí, které svou viktimizaci zavinily vědomě, tedy z malého hlediska i účelně. Osoby jako jsou provokatéři a vyvolávači konfliktů svou pozici oběti vyvolali samostatně. Ale i lidé, kteří mají pojitko se zápornou skupinou, jako jsou prostitutky, které své zaměstnání vykonávají dobrovolně s vědomím, jak je nebezpečné.⁷⁵ Naopak osoby, které za svou viktimizaci nemohou a nezavinily ji schválně. Statečný občan, který chce zabránit trestné činnosti jiných osob a sám se stane obětí tak, že je raněn pachatelem. Policisté, kteří mají ve své pravomoci pomáhat a chránit jsou tedy součástí kladně hodnocené skupiny. To je samozřejmě pro policistu mnohokrát nebezpečné a nasazuje svůj vlastní život pro ochranu zdraví a života obyvatel.⁷⁶

Typů obětí je nespočet mnoho. Latentní oběť je utajena před policií a justičním orgánem. Předurčená oběť má vysoké riziko viktimizace. Hrající oběť vše zinscenovala a škody předstírá. Zbytná oběť velmi přehání a zveličuje svou újmu. Dobrovolná oběť souhlasila se zraněním, to bývají masochisti. Opakující se oběť si svou viktimizaci částečně zavinila sama díky důvěřivosti.⁷⁷

Zabránit trestné činnosti není pro stát jednoduchý úkol. Základem je bezpečné chování a styl obyvatelstva. Důležitá je i psychická připravenost osob s vysokou viktimností. Jde o různá cvičení pro jednotlivce i pro skupinky, jako je sebeobrana či právní a zdravotní poradenství. Důležitá je i propagace technických možností ochrany obyvatelstva.⁷⁸ Nejdůležitější prevencí jsou samozřejmě podané informace a možná ochrana, dále i následná pomoc. Na viktimizaci se podílí chování obou stran. Jak pachatele, tak oběti. Důležité je, jak na tuto situaci reaguje okolí a jak oběť přijme svou pozici.

---

⁷⁴ SVATOŠ, R., *Kriminologie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2012. s. 57.

⁷⁵ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., et. al. *Kriminologie*. Praha : ASPI, 2004. s. 148.

⁷⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., et. al. *Kriminologie*. Praha : ASPI, 2004. s. 149.

⁷⁷ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., et. al. *Kriminologie*. Praha : ASPI, 2004. s. 149.

⁷⁸ *Přibram.eu*. Prevence kriminality. [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.pribram.eu/zivot-ve-meste/bezpeci-ve-meste/prevence-kriminality.html>>.

6 Újma a pomoc

Každopádně dostat se do situace obětí trestného činu není žádná pozitivní stránka, nýbrž velice znepokojující a depresivní, i tak si každá osoba může rozmyslet, zda svou viktimizaci nahlásí příslušnému orgánu a bude ji dále řešit. Pokud se TČ neoznámí, je z logického hlediska naprosto nepravděpodobné, že bude pachatel někdy dopaden a potrestán.⁷⁹ Jako první se pomoci pro osoby dotčené trestným činem ujali dobrovolníci různých států, kteří se slučovali do různých nezávislých organizací. V zemích jako je Švédsko, Velká Británie, USA, ale i Německo či ČR. Až později začaly fungovat konkrétní organizace a instituce, které poskytovaly sociální služby, za které zodpovídá stát.⁸⁰ Aby byla příslušná země schopna a hlavně ochotna pomáhat obětem, záleží na její vyspělosti a zvolení správné politiky. K snížení důsledků napomáhají nejen obyvatelé, ale i dané zákony a organizace státu. Prioritou je umět předvídat nebezpečí a dokázat se v jeho výskytu racionálně zachovat.⁸¹

Muž, žena? Oběť jako oběť. Při řešení TČ se rozdíly mezi pohlavím neřeší, neboť, obě pohlaví si nesou do života obrovské trauma, strach a nejistotu. Lidem chybí i síla situaci řešit a deprese jsou na denním pořádku. Z průměrného celkového počtu obětí je bráno jako velmi závažných pouhých 20%, kdy je způsobena těžká újma a trauma díky sekundární viktimizaci roste. Zbýlých 80% se považuje za méně závažné přečiny, kde následky nesahají silně do extrémů.⁸²

Jednání s obětí není jednoduchá záležitost, neboť je označována za opravdu náročnou situaci. Je zcela jisté, že při poskytování pomoci se oběti nevrátí, ani nezastaví čas. Na událost oběť nejspíš nikdy nezapomene, ale naučí se s ní žít. Ani nejbližší okolí většinou neví, jak se k traumatizované osobě postavit a jak jí dát potřebnou pomoc. Někteří preferují brát situaci, jakože se nikdy nestala a někteří ji naopak rozebírají přehnaně. Oba styly jednání sahají do extrémů, protože každý jedinec je jiného charakteru, i profesionálové mají problémy s nejistotou, jak se k určité oběti chovat.

---

⁷⁹ *e-justice.europa.eu: Evropská justice. Práva obětí trestných činů v trestním řízení.* [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <https://e-justice.europa.eu/content_rights_of_victims_of_crime_in_criminal_proceedings-171-cs.do>.

⁸⁰ ČÍRTKOVÁ, L., VÍTOUŠOVÁ, P., et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese.* Praha : Grada, 2007. s. 9.

⁸¹ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie.* Praha : Grada, 2013. s. 259.

⁸² ZÁCHOVÁ, A. *psychologon.cz. Co si myslíme o obětech trestných činů.* [online]. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.psychologon.cz/component/content/article/14-psycholog-online/281-co-si-mysli-me-o-obe-tech-trestny-ch-c-inu>>.

To zahrnuje i informace o souvisejících negativních událostech, kontakt s pachatelem či opakované výslechy. Je důležité promyslet a zvolit psychologický postup.⁸³

Viktimizací vzniká újma a proto ní lidé hledají pomoc v neziskových organizacích. Skupiny každého věku mají svou možnost vyhledat pomoc v určitých institucích. Pro starší osoby bez příbuzných existují domy pro seniory, pro děti klasicky dětské domovy a psychologové. Pro oběti plné strachu a obav fungují anonymní linky důvěry. Krizová centra, právní poradny, Červený kříž, BKB...⁸⁴ Nejdůležitější je, aby pomoc poskytla hlavně rychlou, flexibilní a přímou podporu, která není striktně vázána na právní předpisy nýbrž je poskytována z ochoty, dobrovolnosti a dobrosrdečnosti neziskových institucí. Při zranění s trvalými následky je pomoc mnohem důležitější a intenzivnější, hlavně má i delší dobu trvání.⁸⁵

Je spousta možností, kde vyhledat pomoc s vyškoleným personálem, který poskytuje informace a vyhledává východiska na základě situace oběti a zároveň se snaží být její oporou. Základ komunikace mezi obětí a personálem je oboustranná důvěra.

Reakce oběti na TČ je jasně osobitý a na traumatizovanou osobu tlačí v mnoha směrech. Tyto faktory kladou velký zájem o následnou situaci, tedy o sekundární neboli druhotnou viktimizaci, kde osobu ovlivňuje nejvíce životní styl osobnosti a její charakter. Zahrnuje i detailnější informace z místa činu, které se v paměti obětí ukotvily, a velice pomáhají s vyšetřováním. V neposlední řadě je to také velký úkol pro přátele a rodinu. Jak se zachovají a jakou odezvu od nich mohou oběti očekávat. Tyto reakce okolí nejsou samozřejmě vždy pozitivní, ale posouvají oběť dál a mají pro ni velký význam.⁸⁶ Existují i nepotvrzené domněnky, které jsou označovány jako mýty. Prvním z nich je, že se k oběti má okolí chovat tak, jako by se nic nestalo a to kvůli tomu, aby oběť na situaci nejrychleji zapomněla. To je samozřejmě hloupost, jelikož oběť nikdy úplně na svou viktimizaci nezapomene. Druhou mylností je považování oběti za nemocného člověka, který potřebuje jen klid, odpočinek a léky. Aby se osoba co nejrychleji přiblížila do dění svého dřívějšího života, je třeba, aby se naučila žít s tím, co se jí stalo a pokusila se s tím vyrovnat, ať sama či s pomocí svých blízkých.⁸⁷

---

⁸³ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. 2. vyd. s. 156.

⁸⁴ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013. s. 260.

⁸⁵ KAISER, G. *Kriminologie: Ein Lehrbuch*. Müller Verl., 1996. s. 1067.

⁸⁶ MARKOVÁ, E., VENGLÁŘOVÁ, M., BABIAKOVÁ, M., *Psychiatrická ošetrovatelská péče*. Praha : Grada, 2006. s. 185.

⁸⁷ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada, 2007. s. 27.

6.1 Újma

Viktimizace s sebou přináší rány, které způsobuje pachatel, který TČ spáchal. Újma neexistuje pouze fyzická, jako jsou modřiny, šrámy a podlitiny. Oběť tíží i bolesti finanční nebo emocionální. Jedna samozřejmě nevylučuje druhou. Třeba při trestném činu znásilnění přichází újma fyzická i emocionální.⁸⁸ Fyzickou újmu charakterizujeme jako ublížení na zdraví či usmrcení – to zahrnuje jak lehká poranění, tak těžká či dokonce smrt. Při poškození majetku či finančních ztrát přichází logicky finanční újma, kdy je třeba nákladů na uzdravení, hospitalizaci či rehabilitaci. Dále zahrnují i ušlý zisk a náhrady škody. Emocionální újma je často nejtěžší pro nitro osob, kdy je náročné se se situací vyrovnat. Deprese a traumata jsou na denním pořádku a osoby se vzdalují od běžného dění. To úzce souvisí s psychikou lidí, kteří se můžou vyznačovat nespavostí, úzkostí, fobií či již zmíněnými depresemi, kde není dopředu znatelné, zda se těchto negativních pocitů oběť někdy zbaví.⁸⁹ Škála emocionálních ran je nekonečná a na každého TČ doléhá jinak. Vysvětlit si jej můžeme jako nepohodu tedy diskomfort, tenzi jako napětí nebo labilitu. Oběti se často strachují, že se jejich viktimizace bude opakovat a pronásledovat je dál v jejich existenci. Osoby se oddalují od svých dřívějších aktivit, a to včetně zaměstnání, na které se často nemohou soustředit. Jejich život tak nabírá zcela jiný směr z důvodu strachu a nejistoty k okolí. Často se vzdávají i své identity a neztotožňují se svým vnitřním já. Chování jedinců je velice individuální. U některých převládá vztek a zlost, u jiných strach a úzko. Podrážděnost obětí je směřována vůči agresorovi, ale i k nevinnému okolí. Chování traumatizovaných osob má také velký vliv na vyšetřování, kdy si oběť nemůže vzpomenout na některé detaily z procesu viktimizace, a na druhou stranu v něm zůstávají vzpomínky, na které jen těžko zapomíná. To mohou být u znásilněných osob např. vlezlé doteky, vůně parfému či jiné vzpomínky na pachatele, které oběť pronásledují celý život.⁹⁰

Jedinec často svou situaci nepřizná a dusí ji v sobě. V tomto případě mu těžko může být poskytnuto pomoci. Při mravnostních TČ, tedy třeba znásilnění, mívají osoby často pocit zneuctění a méněcennosti, jejich duševno je na dně a panuje zvláštní pocit odlišnosti od ostatních. Může přijít i stav, kdy si oběť myslí, že ji všichni sledují a znají její příběh. Proto se odchyluje do ústraní, aniž by na dané situaci měla nějakou vinu. Za svou viktimizaci se stydí a někdy až nenávidí sama sebe. Dalším negativním

⁸⁸ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013. s. 256.

⁸⁹ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada, 2007. s. 14.

⁹⁰ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada, 2007. s. 14.

následkem je ztráta důvěry a to i v sami sebe i v okolí. Pocit, že jim nikdo nerozumí a nikdo jim nepomůže. Pro osoby je to velký šok, když se jim zhroutl život ze dne na den a z plánovaného a spořádaného života sklouznou na dno, kdy jsou zmatení a s těmi nejhoršími pocity. Dále může být narušena nezávislost a samostatnost, oběť se cítí opět slabá a bezmocná, spolu s pocitem, že se svět hroutí. Osoba pak není schopna zdolávat ani sebemenší překážky v životě.⁹¹

Existují faktory, dle kterých se oběti dělí do tří skupin dle jejich reakcí. Útočný a bojovný typ člověka reaguje v afektu velice agresivně. Pachatele se nezalekne a útočí na něj bez rozmyslu, jaké další nebezpečí může protiútokem nastat. Naopak netečná oběť sice také reaguje spontánně, ale ve smyslu zástavy. Tedy osoba se nemůže pohnout a nijak reagovat. Oběť nemůže přemýšlet o možných následcích a pachateli vyhoví v jeho požadavcích, kde si až později uvědomí, jak se měla při útoku zachovat. Zde bývají u osob vážnější následky, jelikož újma trvá delší dobu a událost se obětí vrací, trpí nespavostí a nesoustředivostí. To úzce souvisí i s místem činu, kde k viktimizaci došlo. Pokud se trestný čin stal na společností přístupném místě a veřejnost nijak napadené osobě nepomohla. Důsledkem toho je zhoršení prožívání újmy s možnou nenávratnou ztrátou důvěry k okolí. Třetí možností je racionálně reagující oběť, která se tváří, že situaci očekávala a byla na ni mentálně připravena. Má mnoho podob, které jsou založeny na důkladném promyšlení. To zahrnuje útok, útěk či plnění pokynů pachatele.⁹²

Viktimizaci je zcela nemožné předvídat, tím těžší je se s ní vypořádat a připravit se na možné následky. Všechny osoby dotčené TČ si kladou otázky typu: „Proč zrovna já?!“ Na tuto otázku je nemožné jednotně odpovědět. Na každého tento počin doléhá jinak, ať silnou reakcí, délkou trvání či intenzitou. Prožívání újmy má různé fáze. Začíná fází šoku neboli nárazu, která přichází okamžitě po zásahu. Oběť je nemile překvapena negativní situací, na kterou nebyla připravena. Dále fáze hojení, kde se vzpomínky vrací. Je možné odmítání komunikace ohledně situace, kdy se oběť uzavírá do sebe. A poté konečná adaptace, kde je trauma zpracováno a osoba se vrací do normálu a dokáže fungovat jako dříve. Důležité je se vypořádat s minulostí a žít s ní.⁹³ Dané rány obětí můžeme dělit z různých stran a úhlů. Například z hlediska charakteru objektu, to představuje, na čem mohou být způsobeny šrámy či škody. Jako nejzávažnější je samozřejmě brána újma, která již do normálu vrátit nejde, kdy je oběť usmrcena – tedy

---

⁹¹ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013. s. 256.

⁹² ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada, 2007. s. 27.

⁹³ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada, 2007. s. 28.

způsobena újma na život. Poškození zdraví zahrnuje rány, kterými je těžce ublíženo na zdraví (oběť ztratí např. zrak, sluch nebo zůstane na invalidním vozíku), ale i lehčí zranění. Poškození majetku lze často vrátit do normálu a to ať obnovou či finanční náhradou. Bolesti na duši, tedy ty, co jsou spojené s psychikou a ctí obětí, nesou do života často velké břemeno, kde odstranění újmy není nejjednodušší. Oběti jsou často utlačovány do koutů a s okolí nenavazují mnoho kontaktů.

6.1.1 Dynamika prožívání újmy

Viktimizace se těžko předvídá, proto se jí i těžce vyhýbá. Ještě hůře se na ni jakýmkoliv způsobem připravuje, jelikož tato událost je většinou nečekaná a svévolná. Je také velká tíha se s takovou situací mentálně vypořádat. Jelikož je každá osoba jedinečná, vypořádává se s tím každá po svém. Existují různé průběhy řešení a liší se časovou stránkou, silou nebo bouřlivostí. Jak už je zmiňováno výše, je jasné, že třem fázím prožívání újmy se osoby jen těžko vyhnou. Jde o etapu šoku, hojení a konečného přizpůsobení. První fáze je často nazývána etapou nárazu, jelikož přichází ihned po dotčení trestným činem. Mezi prvními signály přichází stres ve dvou podobách chování – expresivní vzorec, kde jedinec dává své pocity jasně najevo okolí. Dále kontrolované chování, což je uzamčení pocitů do sebe a na vnějším chování není znatelné. Je znám i stav kognitivního přežívání. To značí osobu, která svou viktimizaci popíše bez znatelných emocí a vyjadřuje se způsobem, že na ni trestný čin neměl vůbec žádný vliv. Její vyjadřování je chladné a klidné. Jelikož toto chování není běžné, může oběť vypadat nevěrohodně a nevěřičně. Když se oběť pomalu vyrovnává s minulostí a zpracovává duševní otřesy, prožívá dvě možné fáze, které se navzájem střídají a vylučují. Intruse a vyhýbání se. Intruse neboli znovuprožívání, kde oběť při silném emocionálním nátlaku zastaví přehrávání vzpomínek a padne do opětovného stavu traumatu. Protipól má tyto vzpomínky zablokovány.⁹⁴

6.2 Pomoc obětem

Nejdůležitějším krokem pro získání potřebné pomoci je pro oběti důležité, aby osoby svůj příběh představily orgánům k tomu příslušným. Mnoho osob děsí strach. Ať u domácího násilí, kdy pachatel utlačuje svou oběť dotěrným vydíráním a vyhrožování. Nebo u znásilnění, kdy se dívka může stydět s přiznáním její události. Někdy dokonce

---

⁹⁴ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada, 2007. s. 29.

může mít oběť pocit nedůležitosti či pochybnosti nad vyřízením, proto se vzdává šance na dopadení pachatel a TČ neoznámí na PČR. Prioritní je smířit se se svým stavem a podělit se s okolím o dané situaci, aby se pomoci dostalo co nejdříve. Pomoc bývá nejčastěji poskytnuta ze strany rodiny, přátel, BKB či PČR. Tyto osoby a organizace musí jednat v rámci spravedlnosti a snažit se osobám pomoci psychicky i materiálně. Je samozřejmé, že nikdo nechce, aby stoupala latentní kriminalita a tím pádem i možná recidiva. Proto je oznámení trestného činu základem k dostání příslušné pomoci a dopadení pachatele.⁹⁵

Mezinárodní dokumenty se snaží pomáhat obětem trestné činnosti už od 80. let 20. století. Je v nich prioritně vyzdvížena podpora a pomoc obětem. Vedle různých institucí, krizových center a charit, které nabízejí neziskové organizace, začaly svou ruku k dílu přidávat i samotné státy, na základě daných práv. Jelikož je stát nositelem moci, má povinnost své občany ochraňovat. Pokud stát nedokáže zatrhnout příčinu kriminality, je povinen poskytnout oběti alespoň potřebnou pomoc. To vyplývá z celosvětově známých dokumentů, jako je Mezinárodní příručka OSN o pomoci obětem trestné činnosti. Zde je rozebrána základní pomoc státu. To zahrnuje telefonní linky, které mohou být i anonymní, azylové domy, oblečení a základní potřeby jako nejdůležitější zákrok státu. Důležité jsou i různé diskuze a rozebírání tématu, ať v BKB nebo na internetu. Dále obrana postižených osob a poskytnutí informací o jejich právech. Zjišťují se i příčiny kriminality, čímž se uskutečňují různá sezení i s naukou sebeobrany. Snaha hledání pomoci v případech, kdy je oběť v těžkých depresích řeší posttraumatická léčba i finanční náhrada škod. Pomoc zahrnuje i zákazy přiblížení pachatelů k oběti, či vykázaní z obydlí.⁹⁶ První krizové středisko bylo zřízeno v Brně, v Bohunicích, a to jako centrum pro mučené, zneužívané a jinak ohrožené děti. To začalo fungovat 5. listopadu 1989. Psychiatrická klinika 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze založila první linku důvěry roku 1964. Česká asociace právníků linky důvěry vznikla v roce 1994. Pomoc poskytuje nejen státní a veřejný sektor, jako je PČR, Státní zastupitelství, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo spravedlnosti. Službu jako komerční východisko poskytuje i soukromý sektor. Dále jako pomoc existují nadace a občanská sdružení, jakožto neziskový sektor.⁹⁷

„Policie České republiky, orgány činné v trestním řízení a subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů mají povinnost srozumitelným

⁹⁵ ZOUBKOVÁ, I., MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha : Armex, 2004. s. 32.

⁹⁶ SVATOŠ, R., *Kriminologie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2012. s. 60.

⁹⁷ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, a.s., 2013. s. 259.

*způsobem informovat oběť o jejich právech a umožnit jí jejich plné uplatnění. Na žádost oběti jsou tak povinny učinit i opakovaně.*⁹⁸ Ve všech okresech ČR je možnost dožádat se pomoci kterýkoliv pracovní den na všech 74 střediskách Probační a mediační služby (a 4 poboček).⁹⁹

„OTČ (zjevné i latentní) jsou často sekundárně viktimizovány a možnosti vyhledání pomoci jsou v současnosti stále omezené. Strukturovaný komplex služeb poskytují na místní úrovni jen některé nestátní neziskové a církevní organizace, na republikové úrovni je to především síť poraden Bílého kruhu bezpečí (BKB).“¹⁰⁰ Často je velmi efektivní i pomoc prostřednictvím diskuzí, poradenství a podaným instrukcí, jak se chovat při nebezpečí. To zahrnuje různé kurzy sebeobrany na všechny typy trestné činnosti. Je možné i zastavení trestné činnosti za pomoci technických opatření.¹⁰¹

6.2.1 Kompenzace

Náhrada, vyrovnání neboli odškodnění je jednou z důležitých pomoci obětem, kde nezáleží na zjištění pachatele, tím pádem ani na jeho zadržení. Stát obětem pomáhá samozřejmě nejvíce v kategorii násilných trestných činů, kde je oslabena nejen psychická stránka, ale mohou nastat i dlouhodobé následky, kdy oběť upadáva do depresí a je třeba terapie a odborné pomoci. Při majetkové trestné činnosti stát tolik finančně nepodporuje, to mají na starosti pojišťovny.¹⁰² Oběti musí být nabídnuta jak právní, tak i sociální služba a to nejen v rámci krátkodobého programu. Jelikož každá oběť je jedinečná, je třeba k ní přistupovat individuálně a myslet i na dlouhodobou pomoc a podporu. Aby řešení bylo účinnější a jednodušší, je třeba se pokusit řešit konflikt mimosoudně spolu s obětí a pachatelem zároveň. To dopomůže k náhradě škod nejen z hlediska financí, ale i možnou omluvu ze strany pachatele.¹⁰³ Ospravedlnění agresora samozřejmě nevymaže všechny vzpomínky, ale může alespoň trochu odčinit vnitřní rány způsobené obětí.

---

⁹⁸ ČESKO. Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (tiskový zákon) § 3 odst. 4. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 20. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>>.

⁹⁹ *pmscr.cz: Probační a mediační služba ČR*. Podpora obětem. [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/obeti-trestneho-cinu/>>.

¹⁰⁰ *policie.cz: Policie ČR*. Pomoc obětem trestné činnosti. [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-trestne-cinnosti-404389.aspx>

¹⁰¹ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2012. s. 70.

¹⁰² PÚRY, F., RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha : C. H. BECK, 2007. s. 34.

¹⁰³ DOUBRAVOVÁ, D., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., ŠTERN, P. *Probace a mediace: možnost řešení trestných činů*. Praha : Portal, 2010. s. 199.

Aby oběť získala peněžitou pomoc, je třeba TČ bezodkladně oznámit na PČR a prokonzultovat stav s danými organizacemi. Také je z logického hlediska důležité uschovávat si všechny doklady na rehabilitaci, zdravotní pomůcky, léky a jiné náklady, aby mohla by částka vyplacena. Důležité je také nebýt spoluobviněnou osobou a spolupracovat s OČTŘ. Musí být i dán souhlas oběti s tím, že pachatel smí být stíhán, aby mohlo být trestní stíhání osoby zahájeno. Nejdůležitějším bodem je podat písemnou žádost Ministerstvu spravedlnosti, o poskytnutí peněžité pomoci a to nejdéle do dvou let, od doby, kdy se osoba dozví, o následcích TČ. Maximálně do pěti let od doby, kdy byl TČ spáchán.¹⁰⁴ „*Ministerstvo žadateli písemně potvrdí přijetí žádosti. Ministerstvo vydá rozhodnutí o žádosti nejpozději do 3 měsíců od zahájení řízení, k nimž se připočítává doba až 30 dnů, jestliže je zapotřebí nařídít ústní jednání nebo místní šetření, je-li třeba někoho předvolat, někoho nechat předvést nebo doručovat veřejnou vyhláškou osobám, jimž se prokazatelně nedaří doručovat, nebo jde-li o zvlášť složitý případ, nebo zda je nutná k provedení dožadání, ke zpracování znaleckého posudku nebo k doručení písemnosti do ciziny.*“¹⁰⁵

Důležitým faktorem v rámci peněžité pomoci je znalost pachatele, tedy zda byl TČ oznámen na PČR a pachatel dopaden. Pokud je agresor znám, je náhrada škody dána v trestním nebo občanském soudním řízení a pachatel je povinen úhradu zajistit ze své kapsy. Samozřejmě stát nezůstává s pomocí opodál a pomoc řeší dle zákona. S tím souvisí i státní sociální podpora. Velký důraz je kladen i na pojišťovny, kde záleží na uzavření smluv o odpovědnosti škod s pachatelem, na životním a zdravotním pojištění, pojištění domácnosti či úrazové pojistce s obětí. Jako další pomoc nabízí různé nadace a fondy sbírek. Pokud je pachatel neznámý, nemá oběť logicky možnost požadovat po něm odškodnění. V tomto případě je možná pomoc ze strany státu, pojišťoven a nadací.¹⁰⁶

V případě, že škodu hradí pojišťovna, neexistuje povinnost, že částka musí být vyplacena v plné výši. Záleží vždy na situaci, a jak je oběť pojištěna. Pokud pojišťovna

---

¹⁰⁴ *bkb.cz: Bílý kruh bezpečí. Pomoc obětem.* [online]. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z WWW: <http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/zadost-o-penezitou-pomoc-nahrada-skody/penezita-pomoc-obetem/>

¹⁰⁵ ČESKO. Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (tiskový zákon) § 30 odst. 3. In: *Sbírka zákonů, Česká republika.* 2013, částka 20. Dostupné z WWW: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>.

¹⁰⁶ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese.* Praha : Grada, 2007. s. 167.

uhradí část, má oběť možnost rozdílu částky požadovat po pachatele, v případě, pokud je znám. Vše závisí na smlouvě mezi obětí a pojišťovnou.¹⁰⁷

Možná paušální částka, kterou může stát poskytnout oběti, které bylo ublíženo na zdraví, je stanovena ve výši 10 000 Kč nebo záleží na prokázání nákladů prostřednictvím dokladů a účtů na léčení, od kterých se odečtou částky, které již oběť obdržela. Finanční pomoc je stanovena maximálně na 200 000 Kč. V případě, že byla oběti způsobena těžká újma z hlediska zdraví, tak se částky kompenzace se zvyšují. Tedy paušální částka stoupla na 50 000 Kč, ale strop stále stojí na 200 000 Kč. Pokud se to týká osob pozůstalých po smrti osoby z důvodu trestné činnosti, což je matka, otec, manžel, v případě sklonu ke stejnému pohlaví registrovaný partner, dítě, nebo bratr či sestra. Zde je určena částka 200 000 Kč, pokud jde o sourozence výše je dána 175 000 Kč. To se vztahuje i na osoby, které se zemřelým sdílely domácnost či na ně měly vyživovací povinnost. Avšak nesmí být celková částka 600 000 Kč překročena. TČ týkající se sexuální činnosti nebo týraného dítěte, kde nevzniká peněžitá ztráta, ale mnohem horší, tedy emocionální újma, kterou lze odškodnit těžko. V těchto případech pomáhá psychologie, psychiatrie a jiná odborná pomoc. A to v celkové výši 50 000 Kč.¹⁰⁸

6.2.2 Bílý kruh bezpečí

BKB je spolek, který nabízí bezplatnou a diskrétní pomoc lidem v těžkých životních situacích, kdy se ocitly na dně kvůli své viktimizaci.¹⁰⁹ Praktickou radu či pomoc poskytují lékaři, právníci, zdravotníci a psychologové. BKB pomáhá v oblasti poskytnutí podpory při ventilování emocí v období smutku, zármutku, studu či hněvu. Dále pomáhá obětem stanovit priority, obnovuje pocit bezpečí a mapuje konkrétní tíživou situaci. BKB nemá pracovní dobu, pro osoby co pomoc potřebují, funguje 24 hodin denně, takže je ochoten kdykoliv pomoci a začít negativní situaci řešit.¹¹⁰ „*Lidé si musí uvědomit, že oběť trestný čin nespáchala a má právo na respekt, slušné zacházení, informace, odškodnění a zejména na bezpečí.*“¹¹¹

---

¹⁰⁷ PENZEŠ, L. *Občan a bezpečnost: Jak se bránit před zločinem*. Praha : EUROUNION, 1996. s. 21.

¹⁰⁸ ČESKO. Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (tiskový zákon) § 28. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 20. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>>.

¹⁰⁹ *bkb.cz: Bílý kruh bezpečí* O nás. [online]. 2014 [cit. 2014-12-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/>>.

¹¹⁰ *bkb.cz: Bílý kruh bezpečí*. Poslání a činnost. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>>.

¹¹¹ *domacinasili.cz. Bílý kruh bezpečí*. [online]. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/bily-kruh-bezpeci/>>.

Svou pomoc nabízí nejen obětem TČ, kteří které činnost oznámily, ale i obětem latentním, kterým strach nedovolil svou situaci přiznat a trestný čin oznámit na PČR. Řešení situace s kvalifikovanými odborníky, kteří jsou vysoce proškoleni, je samozřejmě diskrétní a zcela zdarma. Při komunikaci s obětí je vždy přítomen právník, který nabízí svou právní pomoc a psycholog, který se soustředí na nitro a duši oběti. Jelikož v některých případech je třeba i finanční pomoci, i o to se BKB stará a zajišťuje pomoc prostřednictvím státu. Pokud je situace velice vážná, může organizace požádat o pomoc nadaci Filipa Venclíka k získání finančního daru.¹¹²

„Poskytuje obětem trestných činů, svědkům trestné činnosti a pozůstalým po obětech bezplatnou komplexní odbornou pomoc, zprostředkovává pomoc v navazujících službách, v rámci nadstandardní pomoci připravuje klienty na jednání u soudu, doprovází je k úkonům na policii a k soudu, dále realizuje přednáškovou činnost v rámci prevence kriminality.“¹¹³

BKB nepomáhá pouze svým občanům, tedy občanům ČR, ale i cizincům, kteří se stali obětí na území ČR a naopak Čechům, kteří byli viktimizováni v zahraničí. Základem pro tuto činnost je spolupráce v Evropské unii „Victime Support Europe“.¹¹⁴ PČR dokonce uzavřela dohodu 13. srpna roku 2010 s BKB, aby pomoc byla co nejefektivnější a nejrychlejší.¹¹⁵

Organizace BKB byla založena roku 1991 na území ČR. Specializací není jen pomoc obětem, ale také řešení prevence kriminalit a snaha zjištění příčin TČ. Neustále se usiluje o zlepšení práv osob postižených TČ. Pobočky BKB jsou k nalezení po celé republice a jsou neustále připraveny k řešení problémů. Najdeme je v Brně, Českých Budějovicích, Jihlavě, Liberci, Olomouci, Ostravě, Pardubicích, Plzni a hlavní centrála funguje v Praze. Poraden v těchto devíti regionech existuje dvanáct a jsou plně vybaveny 280 dobrovolníky, kteří jsou plně specializováni a profesionálně vyškoleni. BKB neposkytuje pouze fyzický kontakt z očí do očí, ale i telefonickou linku DONA, která se maximálně věnuje obětem domácího násilí, kteří většinou nemají tu možnost se do středisek dostavit. Tato linka funguje ze strany obětí i anonymně.¹¹⁶

---

¹¹² PTÁČEK, R., BARTŮŇEK, P., et. al. *Etika a komunikace v medicíně*. Praha : Grada, 2011. s. 395.

¹¹³ *dkmoas.cz: Dům kultury města Ostravy, a. s. Bílý kruh bezpečí*. [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.dkmoas.cz/index.php?a=cat.16>>.

¹¹⁴ PTÁČEK, R., BARTŮŇEK, P., et. al. *Etika a komunikace v medicíně*. Praha : Grada, 2011. s. 395.

¹¹⁵ *prazskenovinky.cz: Pražské novinky. Pomoc obětem funguje už rok*. [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.prazskenovinky.cz/zpravy/regiony/pomoc-obetem-funguje-uz-rok/>>.

¹¹⁶ *domacinasili.cz. Bílý kruh bezpečí*. [online]. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/bily-kruh-bezpeci/>>.

7 Vlastní výzkum

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit závislosti obětí k jejich věku a pohlaví. Toho bylo zjištěno za pomoci dotazníkového šetření. Dalším cílem je za pomoci řízených rozhovorů navrhnout možnosti, jak u obětí TČ snížit primární a sekundární újmu.

7.1 Dotazníkové šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit u obětí trestných činů jejich závislosti k věku a pohlaví. Osloveno bylo 300 respondentů, z toho 150 žen a 150 mužů. Dotazovaným bylo položeno devět otázek, kde první dotaz směřoval k zjištění pohlaví a druhý na různé věkové kategorie (15-25, 25-40, 40-60, 60 a více). Z dotazovaných 300 osob se dále v dotazníku pracovalo pouze s 188 osobami (104 žen a 84 mužů), které byly dotčeny trestným činem jako oběti. Ostatních 112 osob v dotazníku vyznačily kolonku, že se obětí TČ nestaly, tím pádem se na ně spolu s oběťmi dále vztahovala pouze otázka č. 9. Ta řešila, kde by osoby hledaly potřebnou pomoc, kdyby k jejich viktimizaci došlo. Nejvíce osob požaduje pomoc PČR, a to celkem 52%. BKB by vyhledalo v negativní situaci 14%. Pomoc rodiny a blízkých by spoléhalo 31% osob. Na internetové diskuze by sázela necelá 3% dotazovaných.

Z dotazovaných 150 žen, by necelých 45% vyhledalo PČR v případě dotčení TČ, 20% BKB, 32% rodinu a blízké přátelé a pouhých 5 žen, tedy 3% by hledala na webových diskuzích. Z pohledu mužů není vyhledávání pomoci nijak odlišné. Více jak polovina, 59%, by se obrátilo na PČR. Jen 9% mužů by se přiklonilo k BKB a 30% by pomoc hledalo v rodině. Internetová diskuze opět pokulhává s 2%.

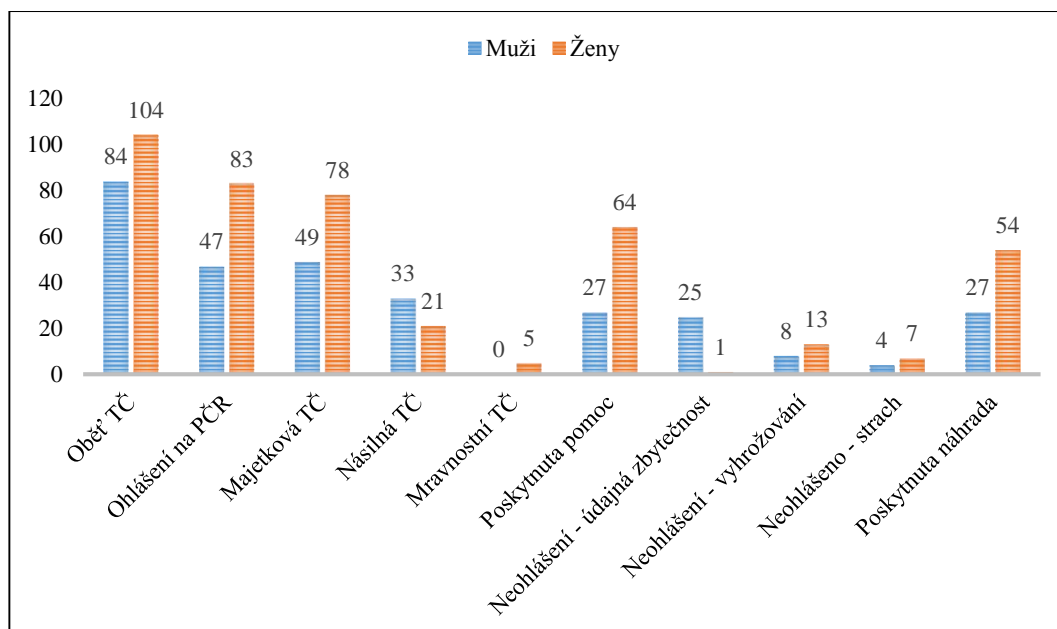
Je tedy jasné, že největší důvěru u obou pohlaví vzbuzuje PČR. Nejspíše z důvodu ověřené spolehlivosti. Pokud má někdo nějaký problém ze zákonem, je logické se obrátit právě na PČR, jejíž povinností je pomáhat a chránit. Na druhém místě osoby nejvíce vyhledávají pomoc v kruhu rodinném, kde se osoby navzájem znají. Jsou na sebe zvyklé a znají své chování. Často se oběti obrací na pomoc rodiny právě v případě, kdy byla narušena hlavně psychická stránka, jelikož v rodinách panuje vzájemná důvěra. BKB by vyhledalo celkem 43 obětí. Poskytuje bezplatnou psychickou a právní pomoc, ale není prioritním místem, kam se pro pomoc oběti obracejí. Internetové diskuze vyhledává v tomto případě minimum lidí. Z 300 osob tuto variantu zvolilo pouhých 8 dotazovaných.

Ženy oproti mužům vyhledávaly PČR v 42%. To znamená, že muži se na PČR obracejí častěji. Naopak BKB důvěřuje ženské pokolení až v 70% oproti mužům. Při hledání pomoci v kruhu rodinném jsou na tom obě pohlaví více méně stejně - pouhá

2% rozdílu, kde ženy představují 52%. Internetové diskuze vyhledává minimum dotazovaných. Pouhých 5 žen (63%) a 3 muži (37%).

Graf č. 1: Poskytnuté informace z dotazníků obětí TČ dle pohlaví.

V grafu je znázorněno, jaký vliv má pohlaví na stav, stát se obětí TČ. Je zřejmé, že z 300 dotazovaných osob, pracuje graf se 188 oběťmi. V dotazníku byla možnost odpovědi u 4. otázky - jakého TČ se stala osoba obětí. Mezi možnostmi byla navíc hospodářská trestná činnost, která v grafu chybí, jelikož se dá považovat za lehce zanedbatelnou. Ženské pokolení je v převaze, jelikož jich se výsledky týkají v 55% a mužů v 45%.

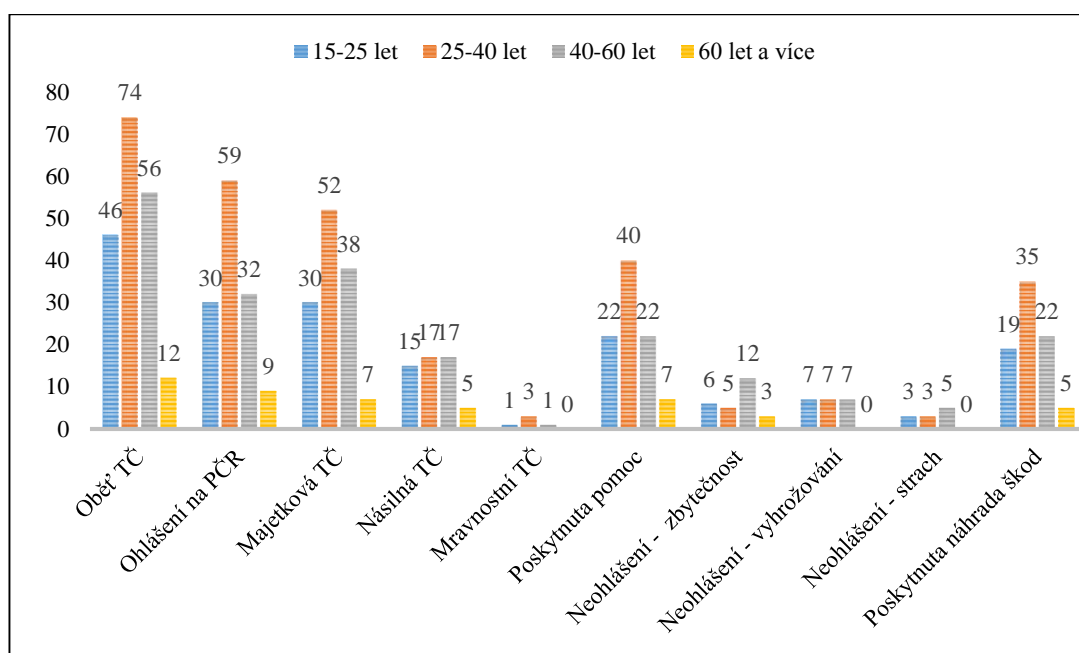
Z žen dotčených trestným činem řešilo svou situaci s PČR 80%. I když se PČR snaží ze všech sil pomoci, existuje malé riziko v podobě 23%, kdy poskytnout pomocnou ruku nedokázalo. Avšak většina osob jemného pohlaví, které svou situaci ohlásily na PČR, bylo jim pomoci poskytnuto v 77%. Z 83 žen, které svou viktimizaci přiznaly na PČR, se odškodnění či náhrady škod dočkaly v 65%. Svou událost v tajnosti před PČR udrželo 21 žen, díky kterým se bohužel zvyšuje latentní kriminalita, které statistiky pochopitelně neregistrují. Že svou situaci PČR neohlásily, může mít své důvody a tj. strach nebo vyhrožování pachatele či okolí. Častou příčinou také bývá situace, kdy si oběť myslí, že ohlášení na PČR by bylo naprosto nepodstatné či by PČR pouze otravovaly. To si ale myslí pouhá jedna dotazovaná žena. Z důvodu strachu svou viktimizaci tají 20% z dotazovaných 21 žen. Nejčastějším důvodem neohlášení TČ je vyhrožování a vydírání, to se týká až 61%. Ženy bývají nejčastěji obětí majetkové trestné činnosti, což zahrnuje nejen kapesní krádeže, ale i třeba poškození cizí věci, to celkově

v TČ značí 75%. Nejčastějším důvodem bývá, že jsou ženy slabší než muži, a hůře brání svůj majetek, z důvodu strachu o život a zdraví. Ženské oběti rvaček, vydírání, vyhrožování či týrání, nebo osoby, jimž bylo ublíženo na zdraví, což značíme násilnou trestnou činností, je v grafu viditelné jako 20%. Pět žen v dotazníku uvedlo, že je postihla mravnostní kriminalita, tedy znásilnění, kuplířství, atd. To značí zbylých 5%.

Majetková kriminalita postihla 58% mužů a násilná 42%. Z dotazovaných se ani jeden nestal obětí mravnostní trestné činnosti. Tuto negativní zkušenost na PČR ohlásilo 60% mužů. Zbylých 40% svou viktimizaci neohlásilo nejčastěji z důvodu údajné zbytečnosti, a to 68% mužů. Strach to nedovolil pouhým 11% a obětí vyhrožování se stalo 21%. Z 37 mužů, kteří se svou situací svěřili PČR, dosáhli pomoci 57%, kdy kompenzaci či náhradu škod dostalo 100% mužů, kteří se pomocí dožadovali.

Závěrem je tedy viditelné, že muži se obětí mravnostní kriminality nestali. Majetková kriminalita zasahuje v 61% častěji ženy, než muže. Stejně procentové měřítko, tedy 61%, ukazuje, že muži bývají oběťmi násilné kriminality více než ženy. Dále 59% mužů svou viktimizaci neohlásili na PČR a to nejvíce z důvodu údajné zbytečnosti, kdy v poměru ženám jde o 96%. Pouhá 4% žen považovaly svou situaci jako nedůležitou pro PČR. V porovnání s ženami, byla mužům poskytnuta pomoc od PČR v pouhých 30%. Kompenzace byla ženám poskytnuta v 67%.

Graf č. 2: Poskytnuté informace z dotazníku obětí TČ dle věkových kategorií.

Tento graf odpovídá na otázku, jaký má věk vliv na to, stát se obětí TČ. Z celkových dotazovaných 300 osob, odpovídaly nejvíce ve věku 25-40 let,

a to 39% (117 osob), v kategorii 40-60 let dotazník vyplnily 28% (84 osob), 21% osob ve věkové kategorii 15-25 let. Zbylých 12% představují osoby starší 60 let (35 osob).

15-25 let. V celkovém průzkumu bylo dotazováno celkem 64 osob tohoto věku. 72% dotazovaných se někdy v životě stalo obětí TČ, tj. celkem 46 lidí. Z toho 65% nepodporovalo latentní kriminalitu a svou viktimizaci ohlásilo na PČR. Osobám, které svou pozici oběti oznámily na příslušný policejní orgán, bylo poskytnuto pomoci v 73% případech. Z 22 osob, kterým se dostalo pomoci, byla poskytnuta náhrada v 86%. Z dotazovaných obětí se 16 osob nepřihlásilo na PČR. V 38% případech z důvodu údajné zbytečnosti, v 19% ze strachu a 43% obětí bylo vystaveno vydírání a vyhrožování. Majetková trestná činnost postihla až 65%, násilná 33% a mravnostní v 2%.

Ve věku 25-40 let byl vyplněn dotazník od 117 osob. 74 osob, tj. 63%, již bylo dotčeno trestným činem. Tuto situaci ohlásilo na PČR až 80% osob. Při oznámení na PČR byla dána pomoc 68%, což představuje 40 lidí. Jimž byla poskytnuta náhrada v 88%. 15 osob svou viktimizaci tajilo před policejním orgánem. V 33% případech z důvodu údajné zbytečnosti, v 20% ze strachu a 47% obětí bylo vystaveno vydírání a vyhrožování. Majetkové trestné činy postihlo až 73%, násilné 23% a mravnostní v 4%.

Věková kategorie 40-60 let byla zastoupena v počtu 84 osob, čehož 67% se stalo někdy obětí TČ (56 osob). TČ ohlásily na PČR 57%. Těm bylo poskytnuto pomoci v 69% případech. Z 22 osob, kterým se dostalo pomoci, byla poskytnuta náhrada v 100%. 24 osob svou viktimizaci nenahlásilo, a to z důvodu údajné zbytečnosti v 50%, v 21% ze strachu a 29% obětí z důvodu vyhrožování. Majetková trestná činnost postihla až 68%, násilná 30% a mravnostní v 2%.

Osob starších 60 let bylo dotazováno celkem 35. Pouhých 12 osob (34%) dotazovaných se někdy v životě ocitlo na pozici oběti TČ. Z toho 75% nepodporovalo latentní kriminalitu a svou situaci ohlásilo na PČR. Osobám, které svou viktimizaci oznámily na příslušný policejní orgán, bylo poskytnuto pomoci v 78% případech. Náhrada byla poskytnuta 71% obětí, které o pomoc žádaly. Tři osoby se nepřihlásily na PČR, a to z jediného důvodu - údajné zbytečnosti. Majetková trestná činnost postihla až 58% a násilná 42%. Mravnostní se v této věkové skupině nevyskytla.

Tímto byly zjištěny odpovědi na otázku, jaký má vliv věk na to stát se obětí trestné činnosti, tedy jaká věková kategorie podléhá jaké trestné činnosti nejvíce. Ze 132 osob, které se označily jako oběti majetkové trestné činnosti, jich bylo nejvíce ve věkové kategorii 25-40. Násilná trestná činnost postihla z 54 případů procentuálně stejně oběti ve věku 15-25 a 25-40 let. Mravnostní z udaných 5 případů postihlo nejvíce osoby

ve věkové kategorii 25-40 let. Nejvíce bývá všeobecně trestná činnost prováděna na osobách kolem 25-40 let.

7.2 Řízené rozhovory

Rozhovory byly uskutečněny s ženami s bydlištěm v městě Příbram, ve věku 33 a 44 let. Žena ve věku 33 let, která se stala obětí znásilnění v 31 letech a 44 letá žena, kterou před pěti lety týral manžel. Účelem řízených rozhovorů bylo popsání pocitů a případné újmy, které obětem trestné činy způsobily. Kdo jim v této situaci nejvíce pomohl a jak se k nim chovalo okolí. Poslední otázka u obou rozhovorů byla stejná a je i nejdůležitější pro posouzení cíle bakalářské práce. Týká se možných způsobů k snížení prvotní újmy a sekundární traumatizace z vlastní zkušenosti obětí. Cílem řízeného rozhovoru je zjistit dojmy obětí, možnou prevenci a vyhledávání pomoci po trestném činu.

7.2.1 Oběť znásilnění¹¹⁷

Pro přiblížení situace je stručně sepsán příběh osudné noci. Na jaře roku 2013 se 33 letá žena vracela kolem půlnoci z příbramského nočního klubu vzdáleného cca 1,5 km domů. Přibližně 500 m od bydliště ji pohltil zvláštní pocit, že ji někdo pronásleduje. Při častém otáčení se za sebou zahlédla postavy stínu, proto její chůze zrychlila. V blízkosti jejího bytu v řadových domech na ni začal pokřikovat neznámý muž. Oběť si osoby nevšímal a ignorovala ji. V této chvíli agresor zaútočil a oběť odtáhl do vedlejšího vchodu. Jelikož žena byla menšího vzrůstu a štíhlé postavy, její možnost se bránit byla nemožná. Pachatel oběti navíc vyhrožoval nožem, že pokud zakřičí – zabije ji.

Pro oběť je v takové situaci nejdůležitější se obrátit na důvěryhodnou osobu a svěřit se jí, poté je důležité vyhledat lékařskou pomoc. Samozřejmě si oběť po takovémto trestném činu přeje ze sebe smýt všechnu tu špínu a zlo, ale je důležité i zajištění důkazů, kde by se oběť neměla sprchovat a oblečení z nepříjemné situace neprat a uschovat. Pokud se osoba rozhodne trestný čin nehlásit na PČR a vyhledá pouze lékařskou pomoc, je doktor vázán lékařským tajemstvím. Zákon mu udává povinnost situaci ohlásit pouze v případě, že je osoba nezletilá. Trestní oznámení může osoba podat písemně nebo ústně na PČR. Ta pro vyšetřování potřebuje lékařskou zprávu a důkazy.

---

¹¹⁷ Zdroj – Řízený rozhovor s obětí znásilnění Martinou J. uvedený v příloze

Samozřejmě, pokud oběť nenavštívila lékaře ani nemá potřebné důkazy, stejně nahlášení znásilnění není zbytečné!

Z rozhovoru je jasné, že oběť žila po dotčení trestným činem ve velkém strachu, který nedovolil nahlášení na PČR. Újma by tedy mohla být snížena mnohem dříve, kdyby TČ ohlásila bezprostředně po jeho uskutečnění. I když se na policejní orgán dostavila až po měsíci, její fyzické rány byly stále znatelné. Utrpěla rány na těle v podobě modřin a podlitin, ale ta největší bolest jí zůstala na duši. I když byla žena vyškolená, jak se při takovém napadení chovat díky kurzům sebeobrany, v dané chvíli se fyzicky ubránit neuměla a využívala jen verbální obranu.

Další odpověď na otázku ohledně příčin viktimizace vyvrací mýtus, že oběti znásilnění bývají pouze mladé dívky ve vyzývavém oblečení, v podobě minisukně či odhaleného dekoltu. Pokud pachatel vyhlíží ženu z důvodu své sexuální potřeby, oblečení potencionální oběti ho vůbec nezajímá. Při popisu násilníka žena váhá a rozmýšlí, protože pachatele si žena pamatuje jen zřídka. Obličej popsat nedokáže, ale upozorňuje na jeho parfém a vtíravé doteky. Také oběti v hlavě utkvěl přízvuk pachatele a tmavší barva pleti. Na nic víc si žena nevzpomíná, nebo spíše vzpomenout nechce.

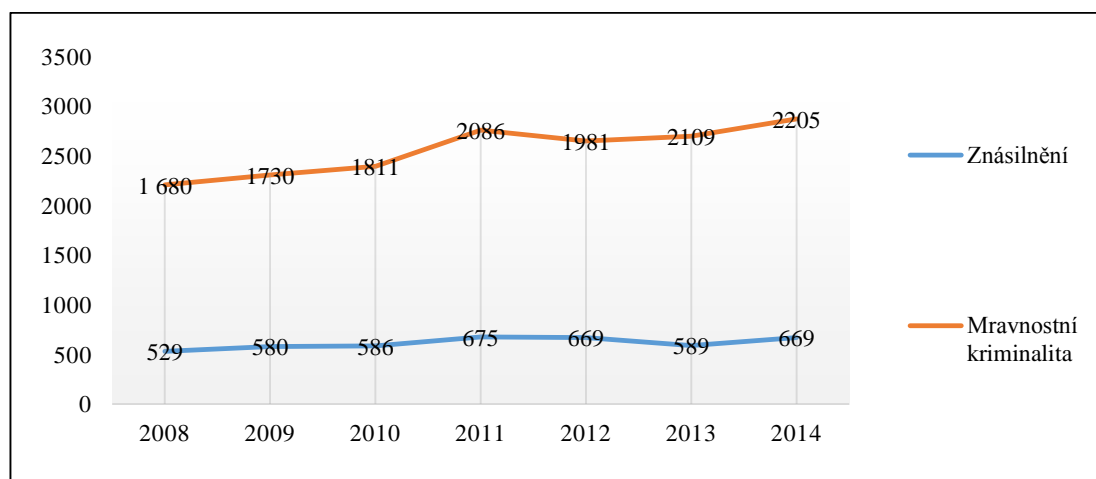
Oběť zažívá pocity viny a ztráty důvěry. Je velice náladová, podrážděná a přecitlivělá. Na denním pořádku je i nechutenství k jídlu či poruchy spánku. Často také bývá neschopnost sexuálního žití. Důležité je se dohledat pomoci co nejdříve a na nic nečekat. Jelikož oběti sexuálního násilí strádají hlavně na duši, je třeba jim vyhledat odbornou psychologickou pomoc. Pokud se osoba s napadením vyrovná sama, tak ji k sekundární viktimizaci může dohnat okolí opakovanými otázkami a připomínáním dané situace, čímž se oběť může sesypat a být na tom hůře než přímo po znásilnění. Při hledání pomoci je důležitá důvěra mezi obětí a odborníkem. Už jen samotné přiznání k pozici oběti je začátkem k psychickému vysvobození. Významná peněžitá pomoc od státu je pro oběť násilných sexuálních činů, dle zákona o obětech trestných činů, v částce až 50 000 Kč. V tomto případě nebyla částka oběti vyplacena v hotovosti, nýbrž jí byly zaplacené lékařské ošetření, pomoc psychologa a terapie v hodnotě 21 000 Kč.

Závěrem je tedy nejdůležitější snížit rány způsobené TČ, aby osoba mohla dále žít svůj život. Primární újma většinou nejde nijak znatelně ovlivnit, jen prostřednictvím odškodnění a různých finančních kompenzací. Existuje újma finanční a fyzická. V tomto případě došlo k fyzickým ranám, kde osoba utřila modřiny a podlitiny od násilníka, které si zaslouží příslušné odškodnění, ale i jsou důkazem při posuzování trestu pachatele. Jelikož ohlášení TČ nastalo po dlouhé době, důkazy z těla oběti nebyly možné. Nejvíce však bývá zasažena duše oběti a její psychika. Jelikož každý člověk svou újmu prožívá

individuálně, charakter osob a její pohled na situaci je rozdílný, nedá se emocionální újma přesně specifikovat. Z rozhovoru je též jasné, že osoby od ohlášení TČ odrazuje zdlouhavost řízení, možné opětovné setkání s pachatelem nebo chování a přístup OČTŘ. Při dotazu na možnou reviktimizaci si je osoba 100% jistá, že by znásilnění ihned ohlásila.

K snížení sekundární újmy obětí je nejdůležitější zaražení tlaku médií s rýpavými otázkami a přístup OČTŘ, který musí být velmi citlivý a opatrný. Verbální napadení obětí, že si o TČ sama říká, že si ho zavinila sama, je také častý případ. Problém nastává, i když blízké okolí oběť přehnaně lituje nebo naopak její situaci ignoruje. Je důležité s takovou osobou komunikovat velmi opatrně. Velký úkol má i samotná oběť a to je najít důvěru a chuť překonat tento stav. Člověk na tuto situaci nejspíš nikdy nezapomene, ale musí jí umět překonat a naučit se s ní žít. Samozřejmě svůj úděl mají hlavně OČTŘ, kdy opakované výslechy pro sekundární viktimizaci nic dobrého nepřinesou, pouze zhoršení stavu obětí. Také je důležité, aby tento intimní rozhovor vedla osoba stejného pohlaví, protože po zkušenosti znásilnění ženy, je těžké hovořit s mužem o takto choulostivých věcech. Oběť si sama může vybrat, k jakému pohlaví bude mít větší důvěru a bude moct jím být vyslechnuta.

Graf č. 3: Podíl znásilnění na celkové mravnostní kriminalitě (2008-2014).¹¹⁸

Graf znázorňuje podíl znásilnění na celkové mravnostní kriminalitě od roku 2008. Za posledních 7 let proběhlo v ČR celkem 4 297 znásilnění. Kde nejvíce zaznamenal rok 2012, kdy z celkové mravnostní kriminality (2 086 případů) mělo znásilnění podíl 34%. V roce 2008 31%, 2009 34%, 2010 32%, 2011 32%, 2013 28% a 2014 30%. Je tedy jasné,

¹¹⁸ Policie.cz: Policie České republiky. Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.Policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>.

že v roce 2013 se porovnáním s celkovou mravnostní kriminalitou se obětí znásilnění stalo nejméně osob za posledních 7 let.

7.2.2 Oběť domácího násilí¹¹⁹

Žena, 44 let, se před pěti lety stala obětí svého manžela. Muž byl alkoholik a domácí násilí na své ženě provozoval pravidelně. Začalo to po 4 letech od společného bydlení. Teror trval necelé 2 roky.

Dle popisu dotazované oběti se dá stručně říci, že týrání osoby žijící ve společném obydlí má tři fáze. Fáze verbálního útoku, fyzického útoku a fázi omluv. Začátek napadání ženy byl pouze slovní. Urážky, hanlivé nadávky, ponižování. Dále to přešlo ve fyzické útoky v podobě facek a kopanců. Třetí fáze nastala většinou druhý den, kdy manžel přišel se slzami v očích, s květinou a omluvami. Začal ženu citově vydírat, zde násilí již nepoužil. Jenomže další dny se útoky od manžela stupňovaly a měly stále stejný scénář. V tomto případě šlo i o přehnané žárlení manžela na svou ženu, kdy ji zakázal chodit do práce, doma ji zamykal a zabavil ji i mobilní telefon. Agresor extrémně holdoval alkoholu a to ve velké míře. Ve stavu opilosti byl muž velice agresivní, z čehož vycházela většina týraných situací - což ovšem není žádná polehčující okolnost.

Jelikož žena svého muže neustále ospravedlňovala před okolím se slovy, že se opil, zapírala jeho chování před okolím, tak se těžko dostávalo pomoci. Blízcí přátelé, kteří poznali, že je něco v nepořádku, oběti opakovali, ať od manžela odejde a podá na něj trestné oznámení. Před rodinou muž hrál vzorného manžela a ženu trápil pouze za zavřenými dveřmi. Proto rodinní příslušníci neměli ponětí, čeho je muž schopen. Šrámy na obličejích se odůvodňovaly různými větvemi z procházky v lese, modřiny byly původem pádu ze schodů, atd. Důvod, proč žena muže ihned neopustila a nepodala na něj trestní oznámení je jasný. Jelikož muž využíval nejen fyzickou, ale i psychickou stránku, ubližoval ženě vnitřně nářkům, jak je odporná, tlustá a že nikdo jiný by jí nechtěl. Ženě to tolik vryl do duše, že tomu sama věřila a namlouvala si, jak svého muže stejně miluje. To celé jen z důvodu, aby nebyla sama, jelikož manžel její sebevědomí a ego srazil pod zem. Domácí násilí se časem stupňovalo a jeho intenzita narůstala. Násilí trvalo dlouhodobě a za zavřenými dveřmi, takže okolí nic netušilo.

Oběť svou viktimizaci neohlásila na PČR, ale od případu pouze utekla. Pomoc vyhledala pouze v BKB, kde se po telefonu často svěřovala a díky čemu se rozhodla od násilníka odejít. Žena neočekávala kompenzaci ani omluvu, jen si přála žít

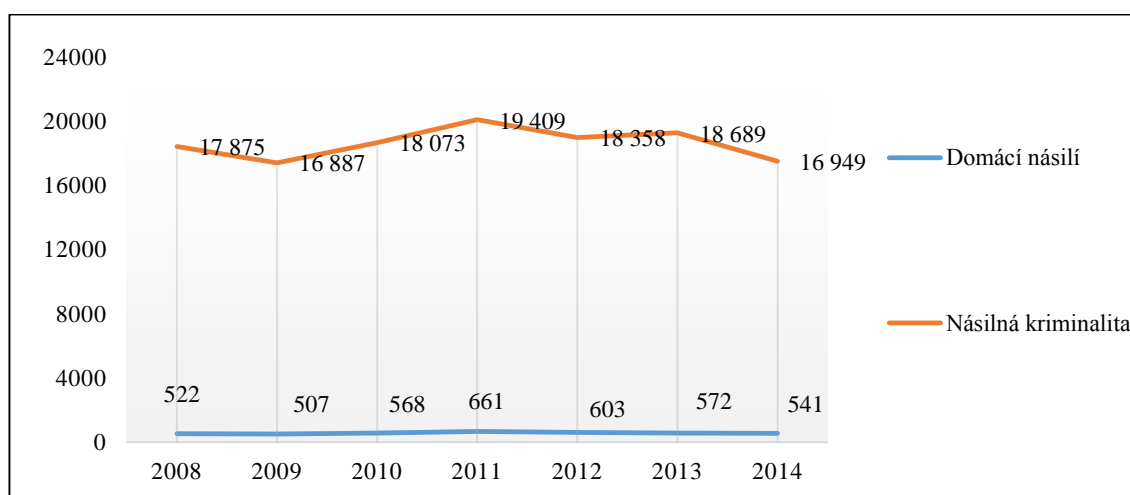
---

¹¹⁹ Zdroj – Řízený rozhovor s obětí znásilnění Lenkou K. uvedený v příloze

bez blízkosti agresora a naučit se v životě ještě jednou nějakému muži důvěřovat. To je pro ni velmi důležitý úkol a těžký cíl. Na tyto dva roky žena nejspíš nikdy nezapomene. Její jizvy v obličeji ji situaci rychle připomenou.

Cílem řízeného rozhovoru je zjistit možné řešení na snížení ran po viktimizaci. Hlavním úkolem je vyškolení institucí, kde by oběti pomoc měly hledat. Dále, aby zaměstnanci organizací poznali chování obětí, které může ze začátku být trošku nesrozumitelné a pomatené. Musí znát základní potřeby osob v takovéto situaci. Oběť v této situaci potřebuje hlavně důvěru, možné soukromí, bezpečí a informace. Oběť si musí k zabránění viktimizace včas všimnout, že něco není v pořádku a přiznat si tuto situaci. Není důvod ke studu ani si připouštění viny.

Graf č. 4: Podíl domácího násilí na celkové násilné kriminalitě (2008-2014).¹²⁰

Na grafu je zřejmý historický vývoj násilné kriminality a obětí konkrétního trestného činu, tedy týrání osoby žijící ve společném obydlí. Graf je znázorněn od roku 2008 do roku 2014. Násilná kriminalita za posledních 7 let ukazuje 126 240 případů, kdy 3 974 je obětí domácího násilí. Nejvíce násilných trestných činů bylo zaznamenáno v roce 2011, 19 409 případů. Z toho necelá 4% bylo právě domácí násilí. Dá se říci, že v průměru se procenta tolik nemění a pohybují okolo 3-4% procent každý rok. Z celkové násilné kriminality za posledních sedm let bylo obětí domácího násilí zaznamenáno v nejmenším počtu roku 2008, 522 obětí s poměrem k celkové násilné tohoto roku s 2,9%.

¹²⁰ Policie.cz: Policie České republiky. Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.Policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>.

Závěr

Počty obětí trestné činnosti neustávají a téma je opakovaně diskutované. Hlavním cílem bakalářské práce bylo hledat závislosti obětí k jejich věku a pohlaví. Další cíl práce směřoval k možnosti snížení újmy po dotčení trestným činem. Informace obsaženy v práci byly shromažďovány na základě studia literatury, policejních statistik a dotazníků a výpovědí obětí.

V teoretické části práce je kladen důraz na vysvětlení základních pojmů v oblasti obětí, historie a současné právní úpravy. Obsažena je i charakteristika obětí z kriminologického hlediska, újma a následná pomoc traumatizovaným osobám.

Praktická část měla za úkol zjistit, jak závislá je viktimizace na věku a pohlaví obětí. Cíle bylo dosaženo za pomoci dotazníkového šetření 300 respondentů. Oslovených bylo 150 žen a 150 mužů ve věku 15 – x let. Dotazník měl 9 otázek, kde první dvě určovaly pohlaví a věkové kategorie osob. Z dotazníku bylo prioritně zkoumáno, jakého pohlaví či jakého věku se osoby stávají oběťmi nejvíce. Řízené rozhovory byly uskutečněny s osobou dotčenou TČ znásilnění a s týranou osobou ve společném obydlí. Byl kladen důraz hlavně na následnou újmu. Poskytnuté výpovědi navrhly možnosti, jak viktimizační rány snížit.

Z 300 dotazovaných osob se obětí TČ stalo 188 osob, se kterými dotazník dále spolupracuje. Ostatních 112 osob odpovídá dále jen na otázku, kde by v případě viktimizace hledaly pomoc. Číslo jedna vyhrála s důvěrou PČR, kam by se obrátilo 156 osob. Při dotčení TČ jsou na tom obě pohlaví více méně podobně. Ženy postihl v 55% případech a muže v 45%. Ženy TČ ohlašují činy na PČR více a to v 80% případech, muži pouze v 56%. Při ohlášení na PČR se dostane pomoci více ženám, stejně tak jim bylo i ve větší míře poskytnuta kompenzace. Ženy postihuje nejvíce majetková kriminalita, stejně tak i muže. Násilné kriminalitě podléhají nejvíce muži. Mravnostní nepostihla ani jednoho dotazovaného muže. Z 21 žen, které svou viktimizaci neohlásilo, bylo nejčastějším důvodem vyhrožování. Muži svou situaci neohlásili v 37 případech, kde si trestný čin považovali za zbytečný k oznamování.

Dále byly zjištěny odpovědi, jaký má vliv věk na to stát se obětí trestné činnosti, tedy jaká věková kategorie podléhá jaké trestné činnosti nejvíce. Nejvíce obětí násilné a mravnostní kriminality bývají osoby ve věku 25-40. V majetkové trestné činnosti jde o oběti ve stejném měřítku, ve věku 15-25 a 25-45 let.

Řízené rozhovory poskytnuly ženy ve věku 33 let a 44 let, které se staly obětí znásilnění a domácího násilí. Účelně byly otázky kladeny ve smyslu, jak by dotazované oběti snížily primární a sekundární újmu. Primární újma většinou závisí na charakteru člověka a u každého se projevuje jinak. Sekundární újmu ovlivňují většinou osoby, které se s obětí po viktimizaci přímo setkají. Prioritní je pro snížení újmy vyškolení osob, které přijdou profesně s obětí do styku. Tedy, aby organizace, PČR a ostatní orgány hovořily s osobou dotčenou TČ šetrně, citlivě a klidně. Důležité je také samozřejmě, aby se zbytečně neopakovaly nepříjemné rozhovory a silně intimní otázky se pokládaly oběti jen minimálně. Na osoby dotčené TČ se nesmí pohlížet skrz prsty, ale naopak – je třeba se je snažit pochopit, jelikož si svou viktimizaci nezavinily samostatně. Odborníci si musí s obětí vytvořit pevné pouto, kvůli poskytnutí respektu, důvěře a bezpečí. Lékařská vyšetření a výslechy by neměly být nadbytečné a osoba jimi pověřená by oběti měla vyhovovat a vzbuzovat důvěru. Obětem je i nepříjemný možný kontakt s pachatelem. Důležité je i zachování integrity osoby a nezveřejňování její situace. Činnost médií taky nijak osobám dotčeným TČ nepomáhá, jelikož obětem by neměla být situace neustále připomínána.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. 446 s. ISBN 978-80-7380-213-4.
2. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: Domácí násilí, stalking, predikce násilí*. Praha : Grada Publishing, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
3. ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., et. al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů – Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2.
4. HOLÁ, L., et. al. *Mediace a možnost využití v praxi*. Praha : Grada Publishing, 2013. 512 s. ISBN 978-80-247-4109-3.
5. HOLCR, K. *Kriminologie*. Praha : Leges, 2009. 192 s. ISBN 978-80-87212-27-1.
6. JELÍNEK, J., GŘIVNA, T., et. al. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. Praha : Leges, 2012. 256 s. ISBN 978-80-87576-39-7.
7. KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H., et. al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. Praha : C. H. BECK, 2012. 636 s. ISBN 978-80-7400-429-2.
8. MARKOVÁ, E., VENGLÁŘOVÁ, M., BABIAKOVÁ, M. *Psychiatrická ošetrovatelská péče*. Praha : Grada Publishing, 2006. 352 s. ISBN 80-247-1151-6.
9. MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2013. 304 s. ISBN 978-80-247-4580-0.
10. MOULISOVÁ, M., ZOUBKOVÁ, I. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha : Armex Publishing, 2004. 141 s. ISBN 80-86795-05-5.
11. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., et. al. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha : ASPI Publishing, 2004. 527 s. ISBN 80-7357-026-2.
12. PENZEŠ, L. *Občan a bezpečnost: Jak se bránit před zločinem*. Praha : EUROUNION, s. r. o., 1996. 122 s. ISBN 80-85858-41-X.
13. PTÁČEK, R., BARTŮNĚK, P., et. al. *Etika a komunikace v medicíně*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2011. 528 s. ISBN 978-80-247-3976-2.
14. PÚRY, F., RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J. *Poškozený a adhezni řízení v České republice*. Praha : C. H. BECK, 2007. 760 s. ISBN 978-80-7179-559-9.

15. SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2012. 290 s. ISBN 978-80-7380-389-6.
16. ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., et. al. *Probace a mediace – možnost řešení trestných činů*. Praha : Portal, 2010. 216 s. ISBN 978-80-7367-757-2.
17. TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-6945-5.
18. ZOUBKOVÁ, I., MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha : Armex, 2004. 146 s. ISBN 978-80-8679-505-8.

Zahraníční literatura

1. KAISER, G. *Kriminologie: Ein Lehrbuch*. Müller Verl., 1996. 1256 s. ISBN 978-3811460966.

Odborné časopisy

1. SVATOŠ, R. Trestněprávní revue: Odpovídá právní úprava obětí trestných činů v České republice mezinárodními dokumentům?. C. H. BECK, 2012, roč. 11, č. 4, s. 85-88. ISSN 1213-5313.

Elektronické zdroje

1. BERAN, D. *Týden.cz*. Nová legislativa. [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/krimi/zakon-zvysi-financi-pomoc-obetem-rika-jeho-spoluautorka_259888.html#.VIsx8SuG98F>.
2. *bkb.cz: Bílý kruh bezpečí*. Pomoc obětem. [online]. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/zadost-o-penezitou-pomoc-nahrada-skody/penezita-pomoc-obetem/>>.
3. *bkb.cz: Bílý kruh bezpečí*. Poslání a činnost. [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>>.
4. *bkb.cz: Bílý kruh bezpečí*. Už rok mají oběti trestných činů svůj zákon [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/aktuality/n413-uz-rok-maji-obeti-trestnych-cinu-svuj-zakon/>>.
5. *bkb.cz: Bílý kruh bezpečí*. O nás [online]. 2014 [cit. 2014-12-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/>>.
6. BYZOVOVÁ, S. *Trestní justic.cz*. Poškozený a odklony v trestním řízení [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://trestni.juristic.cz/204497/clanek/trest3.html>>.

7. *dkmoas.cz: Dům kultury města Ostravy, a. s. Bílý kruh bezpečí.* [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.dkmoas.cz/index.php?a=cat.16>>.
8. *domacinasili.cz. Bílý kruh bezpečí.* [online]. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/bily-kruh-bezpeci/>>.
9. *e-justice.europa.eu: Evropská justice. Práva obětí trestných činů v trestním řízení.* [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <https://e-justice.europa.eu/content_rights_of_victims_of_crime_in_criminal_proceedings-171-cs.do>.
10. *epravo.cz. Odškodňování obětí trestné činnosti.* [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/odskodnovani-obeti-trestne-cinnosti-15419.html>>.
11. *euroactiv.cz. EU boj proti terorismu.* [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/eu-a-boj-proti-terorismu>>.
12. *europa.eu. Odškodňování obětí trestných činů.* [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_terrorism/l33174_cs.htm>.
13. *europa.eu. Prevence obchodování s lidmi.* [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_trafficking_in_human_beings/jl0058_cs.htm>.
14. GJURIČOVÁ, J. *Prevence kriminality.cz. O prevenci kriminality* [online]. [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.prevencekriminality.cz/o-prevenci-kriminality/teoreticky-uvod/>>.
15. *idtbrno.cz: Interdisciplinární tým města Brna. Co znamená pojem vykázání.* [online]. [cit. 2015-01-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.idtbrno.cz/co-znamena-pojem-vykazani>>.
16. *inuru.com. Magna Charta Libertatum.* [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.inuru.com/index.php/spolecnost/dokumenty/491-magna-charta-libertatum-1215-velka-listina-prav-a-svobod>>.
17. *ipodnikatel.cz. Předpis č. 204/2006 Sb.* [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.ipodnikatel.cz/zakony/zakon-kterym-se-meni-zakon-c->

- 209-1997-sb-o-poskytnuti-penezite-pomoci-obetem-trestne-cinnosti-a-o-zmene-a-doplneni-nekterych-zakonu-ve-zneni-zakona-c-265-2001-sb/uplne/>.
18. *ipravnik.cz*. Nový zákon o obětech a význam pro aplikační praxi [online]. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_8660/novy-zakon-o-obetech-trestnych-cinu-a-jeho-vyznam-pro-aplikacni-praxi.aspx>.
  19. *iPravník.cz*. Trestní právo. [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_6152/pravo-obeti-trestne-cinnosti-na-citlive-zachazeni.aspx>.
  20. KOZÁK, V. *lawportal.cz*. K zákonu o obětech trestných činů. [online]. [cit. 2015-02-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.lawportal.cz/k-zakonu-o-obetech-trestnych-cinu/>>.
  21. *mvcz.cz: Ministerstvo vnitra České republiky*. O významu poznávání obětí trestné činnosti. [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcz.cz/clanek/o-vyznamu-poznavani-obeti-trestne-cinnosti.aspx>>.
  22. *pmscr.cz: Probační a mediační služba ČR*. Podpora obětem. [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/obeti-trestneho-cinu/>>.
  23. *Policie.cz: Policie České republiky*. Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>.
  24. *Policie.cz: Policie ČR*. Pomoc obětem trestné činnosti. [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-trestne-cinnosti-404389.aspx>>.
  25. *prazskenovinky.cz: Pražské novinky*. Pomoc obětem funguje už rok. [online]. [cit. 2014-12-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.prazskenovinky.cz/zpravy/regiony/pomoc-obetem-funguje-uz-rok/>>.
  26. *Pribram.eu*. Prevence kriminality. [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.pribram.eu/zivot-ve-meste/bezpeci-ve-meste/prevence-kriminality.html>>.
  27. *Psychoweb.cz*. Viktimizace. [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.psychoweb.cz/slovník/viktimizace-viktimizovat---co-to-je-vyznam-podle-slovníku/>>.

28. ZÁCHOVÁ, A. *psychologon.cz*. Co si myslíme o obětech trestných činů. [online]. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.psychologon.cz/component/content/article/14-psycholog-online/281-co-si-mysli-me-o-obe-tech-trestny-ch-c-inu>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 20. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>>.
2. ČESKO. Zákon č. 209/1997 Sb. o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně některých zákonů (tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1997, částka 74. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-209>>.
3. ČESKO. Zákon č. 265/2001 Sb. kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 102. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-265>>.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- rozhovor s Martinou J., obětí znásilnění (povoláním prodavačka, věk 33 let), ze dne 4. února 2015;
- rozhovor s Lenkou K., obětí domácího násilí (povoláním účetní, věk 44 let), ze dne 7. února 2015.

Seznam zkratk

BKB	Bílý kruh bezpečí
OČTŘ	Orgány činné v trestním řízení
PČR	Policie České republiky
TČ	Trestný čin
ZOTČ	Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů
ZoPPO	Zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně některých zákonů

Seznam grafů

Graf č. 1: Poskytnuté informace obětí TČ dle pohlaví

Graf č. 2: Poskytnuté informace obětí TČ dle věkových kategorií

Graf č. 3: Podíl znásilnění na celkové mravnostní kriminalitě (2008-2014)

Graf č. 4: Podíl domácího násilí na celkové násilné kriminalitě (2008-2014)

Graf č. 5: Porovnání počtu obětí domácího násilí a znásilnění (2008-2014)

Seznam příloh

Příloha I.: Dotazník

Příloha II.: Rozhovor s obětí znásilnění Martinou J.

Příloha III. Rozhovor s obětí domácího násilí Lenkou K.

PŘÍLOHY

Příloha I.: Dotazník

Dobrý den, jmenuji se Aneta Rogozová, jsem studentka Vysoké školy evropských a regionálních studií, o. p. s., v Příbrami. Pracuji na bakalářské práci na téma Kriminologické aspekty obětí trestné činnosti. Touto cestou Vás chci požádat o anonymní vyplnění krátkého dotazníku, který bude sloužit k dosažení cíle v mé práci. Děkuji za Váš čas a ochotu.

1. Jaký je Váš věk?

- a. 15-25
- b. 25-40
- c. 40-60
- d. 60 a více

2. Jaké je Vaše pohlaví?

- a. muž
- b. žena

3. Stali jste se někdy obětí trestného činu?

- a. ano
- b. ne

4. Pokud ano, o jaký trestný čin se jednalo?

- a. majetková
- b. násilná
- c. mravnostní
- d. hospodářská

5. Ohlásili jste TČ na Policii ČR?

- a. ne
- b. ano

6. Bylo Vám ze strany Policie ČR dáno pomoci?

- a. ano
- b. ne

7. Byla Vám dána náhrada škody či peněžité pomoci?

- a. ano
- b. ne

8. Proč jste TČ neohlásili?

- a. strach
- b. vyhrožování
- c. údajná zbytečnost

9. Kde byste hledali pomoc?

- a. Policie ČR
- b. Bílý kruh bezpečí
- c. rodina
- d. internetová diskuze

Příloha II.: Rozhovor s obětí znásilnění Martinou J.

1. Oznámila jste TČ na PČR?

„Znásilnění jsem nějakou dobu tajila před svými rodiči, přáteli a samozřejmě i před policií. Bála jsem se, že na mě ostatní budou pohlížet jako na špinavou znásilněnou holku, která o půlnoci nemá sama venku co dělat. Že si za to můžu sama. Také jsem se bála, že bych se s pachatelem opakovaně střetávala u soudu. Na policii mě donutila jít až má nejlepší kamarádka, která na mě poznala stavy depresí a uzavření se do sebe. Svěřila jsem se jí asi měsíc po útoku a ona mě přesvědčila se na PČR okamžitě se strachem vydat.“

2. Byla možnost se bránit?

„Jelikož jsem malého vzrůstu a Příbram je známá svou vysokou kriminalitou, už od 24 let jsem chodila na kurzy sebeobrany, ale v té rychlosti a hlavně díky fázi překvapení nebyla možnost se bránit. Až vše skončilo, vyčítala jsem si, že jsem se nijak výrazně nebránila.“

3. Domníváte se možné příčiny Vaší viktimizace?

„No z důvodu krásy to určitě nebylo, protože v nočních hodinách, po pár hodinách tance v klubu – to asi žádná nevypadá jako princezna. Nijak vyzývavé oblečení nenosím, byla jsem oblečená úplně normálně. Džíny, tričko a obyčejný svetřík. Nijak jsem na sebe neupozorňovala a šla rychlým tempem přímo domů. Ani ve snu by mě nenapadlo, že právě já se můžu do takové negativní situace dostat. Teď už bych sama pěšky po tmě nešla ani omylem.“

4. Dokázala byste popsat osobu pachatele?

„Nikdy nezapomenu na jeho ledové ruce, protože jeho slizké doteky byly všude. Měl silný kořeněný parfém, který když doted' někde cítím, mám husí kůži. Byl

vysoký hodně vysoký a mohutné postavy, jeho síla mi drtila ruce. Byl tmavší pleti a jeho přízvuk doplňoval ty dotěrné slova. Tento popis bohužel díky mému pozdnímu udání a nepřesnému popisu nenapomohl PČR k chycení zločince.“

5. Postihla Vás újma? Co Vám bylo při činu poškozeno?

„Nejvíce asi utrpělo moje nitro. Uzavřela jsem se do sebe, přemýšlela nad sebevraždou, nesnášela jsem sebe a okolí. Opakovaly se jasné deprese, příběh se mi pořád odehrával před očima, čemuž pomáhaly i modřiny na těle. Nemohla jsem spát, kvůli nočním můrám, nemohla jsem jíst. Příště bych s ohlášením tak dlouho nečekala.“

6. Co chování osob, se kterými jste se dostala do kontaktu při ohlášení TČ?

„Překvapení bylo, jak byli všichni milí. Lékařka v nemocnici při vyšetření byla velmi přátelská a soucítila se mnou. Nepříjemné byly pouze výsledky od PČR, kdy jsem stále dokola musela situaci vysvětlovat a agresora popisovat, což mi událost vždy velmi oživilo a znásilnění se mi v hlavě odehrávalo pořád dokola. Nepříjemné to bylo, ale policisté se snažili a komunikovali velmi opatrně. Velmi mi pomohla i psychologka, ke které docházím doteď, což jsou dva roky po napadení.“

7. Jaké pomoci jste se domohla?

„Žádné finance mi nepomůžou se zbavit toho pocitu. Požadovala jsem od státu lékařské výlohy a zaplacení psychologa. Dostalo se mi psychické i finanční pomoci. Fyzické rány mi ošetřila lékařka. Fyzicky nenastaly nijak závažné komplikace a nedošlo k žádným trvalým následkům. Ze strany soudu mi byla přiznána kompenzace ve výši 21 000 Kč.“

8. Co byste teď při postihnutí stejného TČ dělala?

„Určitě bych se snažila více bránit či utéct. Při této události mi to strach o život nedovolil. Dále bych neváhala s podáním trestního oznámení, jelikož není na co čekat. Ta představa, že pachatel stále někde běhá, mě dusí. Věřím, že při včasném nahlášení by byl agresor dopaden.“

9. Jaký máte z vlastní zkušenosti návrh na snížení újmy obětí?

„Určitě je nejdůležitější přístup PČR, jak se k Vám chovají a jak jsou citliví atak. Bylo pro mě důležité hlavně gynekologické a i ostatní vyšetření. Nevím, jak bych dokázala lékaři vysvětlit mou situaci, byla mi přidělena doktorka. Při rozhovoru jako žena s ženou to bylo přijatelnější. Nejvíce nepříjemné pro mě při ohlášení TČ byl detailní popis činu, jelikož je to velice choulostivá a intimní situace. Moc mi pomáhalo i okolí, nikdo mě slovně nenapadal, jak jsem se obávala. Pocity úzkostí a depresemi jsem trpěla denně. Nejhorší pro mě bylo, když mě lidi přehnaně litovaly

a ptaly se mě na detaily, kde se mě násilník dotýkal, to se mi znásilnění v hlavě točilo pořád dokola.“

Příloha III. Rozhovor s obětí domácího násilí Lenkou K.

1. Jak jste si uvědomila, že něco není v pořádku?

„První roky od svatby byly krásné a vše bylo v pořádku. Jenomže po nějaké době na mě začal manžel příšerně žárlit, napadal mě hanlivými slovy, že jsem prostitutka atd. Musela jsem se vzdát i práce a být doma, kde mě často zamykal. Nejdříve nedocházelo k žádnému fyzickému napadení, spíše takový verbální boj. Ponižoval mě, že jsem tlustá a odporná, že můžu být ráda, že mám jeho.“

2. Jak probíhal takový večer, když manžel přišel domů opilý?

„Byl to silný notorický alkoholik, jelikož v hospodě byl alespoň 4x týdně a střízlivý domů chodil minimálně. Když dorazil, začal mě slovně urážet, časem to přešlo i k fackám a kopancům. Řval na mě přes celý byt. Vždy se druhý den omluvil a já jsem ho obhajovala se slovy, že byl opilý. Psychicky jsem byla v koncích. Nemohla jsem mu odporovat, dělala jsem, co chtěl. Denně uklízela poctivě celý byt, vařila, jen aby nebylo doma tak velké zle.“

3. Co na to okolí?

„Jako první si situace všimly blízké kamarádky, jelikož jsem se nedostavovala na společné schůzky, protože mi to manžel zakázal. Vzal mi i mobilní telefon, abych s okolím neměla žádný kontakt a byla závislá jen na něm. Před rodinou si hrál na hodného manžela, takže rodina netušila, co se děje.“

4. Proč jste nevyhledala pomoc ihned?

„Ze strachu. Vyhrožoval mi, vydíral mě. Že pokud ho udám, že mě zničí. Nedocházelo mi, že by to bylo vysvobození, co by moje útrapy zastavilo. Navíc jsem ho stále naivně milovala a nemohla od něj odejít.“

5. Kde jste pomoc nakonec vyhledala?

„Díky anonymním linkám BKB jsem se rozhodla od něj odejít. Nejdříve jsem mluvila s pracovníky nesrozumitelně, hekticky a v záchvatech pláče. Odborníci na telefonu mě vždy utišili a začali můj problém řešit, naslouchali mi a radili. Na BKB jsem volala skoro pravidelně, byli jediní, kdo mi rozuměli. Volala jsem potají z telefonních budek. Celý tento boj trval necelé dva roky. Už jsem byla vážně na dně. Svěřila jsem se blízkým kamarádkám a rodičům. Pomoc mi z jejich strany byla poskytnuta ihned. Já si sbalila kufry a odešla do Příbrami za rodinou. Chvíli mi rodiče

vyčítali, že mi říkali, ať si ho neberu za manžela, ale poté vyčítali sami sobě, že mi neposkytli pomoc. To ale nemohli, jelikož jsem si svou situaci sama nepřiznala.“

6. Byla Vám způsobena nějaká újma?

„Modřiny snad po celém těle, pár jizev včetně obličeje. Nejvíce modřin a krvavých šrámů jsem měla na nohou. Nejspíš z důvodu, aby si toho mé okolí tolik nevšímal. Nepožaduji po něm žádnou omluvu, žádné finanční odškodnění. To co udělal je neomluvitelné a já jediné co si přeji, je ho už nikdy nevidět.“

7. Sekundární traumatizace z vlastní zkušenosti. Jak ji zabránit?

„Určitě se za situaci nestydět a netutlat si ji pro sebe, jelikož pocit studu má mít jediné agresor. A hlavně nevinit ze situace sebe samotnou. Nečekat až se překročí určitá mez a řídit se pravidlem „Udělal to jednou, udělá to znova“. Myslím, že velkou pomoc poskytují i neziskové instituce, kdy v mém případě mi velmi pomohl BKB. Odborníci v této oblasti jsou opravdu profesionálové s opravdovým citem pro řešení takto intimních situací. Nejdůležitější je oběti poskytnout pocit bezpečí.“